

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

**VÝVOJ ČESKÉ MENŠINY V USA
MEZI LETY 1850 A 2006**

**THE DEVELOPMENT OF THE CZECH MINORITY
IN THE U.S. BETWEEN 1850 AND 2006**

Bakalářská práce

Štěpánka Housková

Kladno 2010

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Adam Horálek

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla v ní předepsaným způsobem všechnu použitou literaturu a zdroje dat.

V Kladně dne 23.8.2010

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat svému školiteli Mgr. Adamu Horálkovi za trpělivost, cenné rady a odborné vedení této bakalářské práce, dále pak Ivanu Dubovickému za zajímavé podněty a všem ostatním, kteří mi během psaní této práce pomáhali.

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na českou menšinu žijící v USA, která je v současné době nejpočetnější a jistě i nejvýznamnější českou krajanskou menšinou v zahraničí. Práce se zabývá historickým pohledem na vývoj vystěhovalectví do USA od roku 1850 do současnosti, periodizuje toto období na jednotlivé etapy, které jsou charakteristické jak jiným důvodem emigrace, tak i jinou početní silou vystěhovalců. Dále je zde diskutována problematika změn počtu Čechů v USA a změny jejich rozmístění v jednotlivých státech USA. Zdůvodňuje se zde proč docházelo ke změnám rozmístění. Hlavním důvodem je přechod od zemědělsky zaměřených imigrantů k imigrantům hledajícím práci v sekundéru a nakonec k intelektuálněji laděné emigraci v letech po druhé světové válce. Nakonec se podrobněji zaměřuji na tři státy USA (Kalifornii, Illinois a Texas), které byly vybrány pro svou specifičnost v rámci českých menšin v USA a u kterých se práce věnuje podrobněji historii a současné situaci české menšiny zde a také současnému rozmístění Čechů v těchto státech. Také jsou zmíněny některé demografické a sociálně-kulturní charakteristiky české menšiny u tří vybraných států.

Klíčová slova: česká menšina, USA, emigrace, imigrace

Abstract

This thesis is focused on the Czech minority living in the U.S., which is currently the largest and certainly the most important Czech expatriate minority abroad. There is the historical view of the development of emigration to the U.S. from 1850 to present. The focus constitutes periods which are characterized as another reason for emigration as well as other numerical strength of emigrants. There is then discussed the issue of changes in the number of Czechs in the U.S. and changes in their distribution in various U.S. states. It explains why there are changes in the distribution. The main reason is the shift from agriculturally oriented migrants to immigrants seeking work in factories and finally more intellectual emigrants in the years after World War II. Furthermore, it is focused on three U.S. states (California, Illinois and Texas) which were chosen because of their specificity in relation to the Czech minority in the U.S. There is described in detail the history and current situation of the Czech minority and the current distribution of the Czechs in these states. Also it discusses some demographic and socio-cultural characteristics of the Czech minority in case of the three selected states.

Key words: Czech minority, U.S., emigration, immigration

OBSAH

1 Úvod.....	8
1.1 Diskuze s literaturou.....	9
1.2 Metodologie.....	10
2. Historie vystěhovalectví Čechů do Spojených států amerických.....	12
2.1 Pionýrské období.....	12
2.2 1848 - 1918.....	12
2.3 1918-1947.....	15
2.4 1945-1989.....	17
2.5 1990 až současnost.....	19
2.6 Shrnutí.....	21
3. Vývoj rozmístění Čechů 1850–2000.....	22
3.1 Období tzv. Velké migrace (1850–1910).....	22
3.2 Československá migrace (1920–1980).....	28
3.3 Současná situace.....	33
3.4 Shrnutí.....	35
4. Charakteristiky současné české menšiny v USA.....	37
4.1 Porovnání české menšiny s celkovou americkou populací.....	37
4.2 Porovnání nejvýznamnějších českých menšin v USA podle jednotlivých států.....	38
4.2.1. Kalifornie.....	39
4.2.2. Illinois.....	41
4.2.3. Texas.....	43
4.2.4 Shrnutí.....	45
5. Závěr.....	46

Seznam grafů a obrázků

Graf 1 - Vývoj počtu vystěhovalých osob z Českých zemí do USA (1850-1945)	15
Graf 2 - Vývoj oficiálního počtu vystěhovalých Čechů do USA (1950 - 2008)	18
Graf 3 - Vývoj počtu Čechoslováků, kteří v USA získali trvalý pobyt (1946-2008).....	18
Graf 4 - Počet legálně přistěhovalých Čechů do USA (1993 - 2008)	20
Graf 5 - Vývoj počtu Čechů/Čechoslováků v USA mezi lety 1870 a 1980.....	23
Graf 6 - Rozmístění Čechů ve dvanácti vybraných státech USA v roce 1870.....	25
Graf 7 - Vývoj podílů Čechů na celé české populaci ve vybraných státech USA (1870-1900) .	27
Graf 8 - Vývoj počtu Čechů ve vybraných státech USA (1870-1900).	28
Graf 9 - Vývoj podílu Čechů na celkové populaci Čechů ve státech USA (1920–1950)	30
Graf 10 - Vývoj počtu Čechů ve vybraných státech USA (1920-1950)	30
Graf 11 - Podíl Čechů na celé české populaci v USA (1960 a 1970)	32
Graf 12 - Počet Čechů ve vybraných státech USA (1960-1980)	32
Graf 13 - Počty lidí českého, československého či slovenského původu v letech 1990 a 2000 .	34
Graf 14 - Věkové složení celkové americké populace a amerických Čechů	37
Graf 15 - Vývoj počtu osob českého původu a podílu na celé české menšině žijící v USA v Kalifornii během let 1870 - 1980.	39
Graf 16 - Vývoj počtu osob českého původu a podílu na celé české menšině žijící v USA v Illinois během let 1870 – 1980.....	41
Graf 17 - Vývoj počtu osob českého původu a podílu na celé české menšině žijící v USA v Texasu během let 1870 – 1980.....	44
Obrázek 1 - Pomník Antona J. Čermáka v místě jeho rodného domu na Kladně.....	16

Seznam tabulek, map a příloh

Tab. 1: Podíl přistěhovaných mužů a žen vybraných národností na přelomu 19. a 20. století	13
Mapa 1 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 1870	24
Mapa 2 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 1900	26
Mapa 3 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 1920	29
Mapa 4 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 1970	31
Mapa 5 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 2000	34
Mapa 6 - Podíl z celkové početní změny české menšiny v celých USA mezi lety 1870 a 2000 v jednotlivých státech USA.....	35
Mapa 7 - Rozmístění Čechů v Kalifornii podle jednotlivých okresů (counties) v roce 2000.....	40
Mapa 8 - Rozmístění Čechů v Illinois podle jednotlivých okresů (counties) v roce 2000.....	42
Mapa 9 - Rozmístění Čechů v Texasu podle jednotlivých okresů (counties) v roce 2000	44
Příloha 1 – Státy USA.....	49
Příloha 2 - Počty Čechů v USA a v jednotlivých státech (1870-1930).....	50
Příloha 3 - Počty Čechů v USA a v jednotlivých státech (1940-1980).....	51
Příloha 4 - Počty Čechů v USA a v jednotlivých státech (1990 a 2000)	52

1 Úvod

České země (tedy Čechy, Morava a dnešní české Slezsko) byly po několika posledních stoletích vystěhovaleckými zeměmi. Příčinou vystěhovalectví byly jak hospodářské poměry (převážně 2.pol. 19. století a 1.pol. 20. století), tak i poměry politické (roky 1848, 1938, 1948, 1968). Ministerstvo zahraničních věcí České republiky odhaduje, že v důsledku vystěhovalectví současného i z dob minulých žije za hranicemi dnešní České republiky (ČR) asi 2 miliony lidí, kteří se hlásí k českému původu. Při počtu obyvatel České republiky (k 1.1.2009 žilo v ČR podle Českého statistického úřadu 10 506 813 lidí) to není zanedbatelné číslo.

Ve Spojených státech amerických (USA) žije v současnosti okolo 1,3 až 1,6 milionu lidí, kteří se hlásí k českému původu. Je to naše největší zahraniční menšina. A právě touto menšinou se zabývá tato bakalářská práce.

Období, které se práce sleduje, je vymezeno roky 1850 a 2006. Rokem 1850 začalo masové vystěhovalectví z Českých zemí do USA, tzv. Velká migrace, která skončila na počátku první světové války. V roce 2006 pak bylo prováděno šetření Amerického statistického úřadu, které nám přináší nejnovější údaje o české menšině v USA.

Práce si klade následující otázky:

- Jak se početně měnil vystěhovalecký proud z Českých zemí do USA a čím byl ovlivněn?
- Jak tento proud ovlivnil počet Čechů žijících v USA při jednotlivých censech?
- Do kterých států mířili čeští přistěhovanci a jaký byl důvod tohoto výběru? Kde se tedy Češi koncentrovali?
- Jak vypadá česká menšina v USA dnes a jak vypadají české menšiny ve vybraných státech? Liší se svými základními demografickými či sociálními charakteristikami nebo jsou si spíše podobné?

Vzhledem k výše zmíněným otázkám je práce rozčleněna na několik částí. První část přibližuje stručně historii vystěhovalectví z Českých zemí/Československa/Česka do USA od roku 1850 až po dnešní dobu. Snaží se vystihnout nejdůležitější fenomény a trendy českého vystěhovalectví. Do této kapitoly patří i část, která se zabývá vystěhovaleckým proudem z Českých zemí/Československa/Česka do USA, jeho početní velikostí a důvody, které ovlivnily výkyvy v tomto proudu.

Druhá část se zabývá počtem Čechů při jednotlivých censech, rozmístěním Čechů v jednotlivých státech, změnami tohoto rozmístění v čase a jeho důvody.

Ve třetí části se práce zabývá současnou českou menšinou v USA, jejími charakteristikami zjištěnými v šetření prováděném Americkým statistickým úřadem. Jsou zde také podrobněji popsány tři státy USA (Kalifornie, Illinois a Texas), které jsou jistým způsobem charakteristické pro určitý způsob života české menšiny.

1.1 Diskuze s literaturou

Jako každá práce vychází i tato bakalářská práce z již dříve sepsané literatury. Literatury zabývající se fenoménem české migrace do USA je velké množství, ale trpí jistými nedostatky.

Literatura je hlavně etnologického charakteru a zabývá se spíše jednotlivými případy vystěhovalců než celistvým komplexním pohledem. I když samozřejmě zde nechybí nastínění základních trendů českého vystěhovalectví a situace české menšiny na území USA (Šatava 1986, 1988, 1996, Eckertová 2004, Strnadel 2006).

Dalším problémem, o něco závažnějším, je její naprostá časová nevyváženost. Zatímco tzv. Velkou migrací (1850–1914) se zabývá velké množství literatury (Strnadel 2006, Polišínský 1992 a 1996, Šindelář 1970, Čapek 1920 a 1926, Rechcigl 2004, Kašpar 1992), dobou po Druhé světové válce se zabývá jen menšina děl a to ještě velmi okrajově (Laska 1978, Chada 1981, Dubovický 2003, Vaculík 2009).

Stěžejní díla o Čechách v USA vznikala v období mezi dvěma světovými válkami. Nejdůležitějším a nejcitovanějším dílem této doby jsou knihy Tomáše Čapka *Naše Amerika* a *The Čechs (Bohemians) in Amerika*. Tyto dvě knihy dohromady čítají asi 1000 stran a jsou rozsáhlou studií české menšiny v USA od roku 1848 do počátku 20. let 20. století. Většina současných autorů z Čapka vychází (Polišínský 1992, 1996, Vaculík 2009, Dubovický 2003 a další). Nevýhodou Čapkových děl je jejich velká popisnost a těžší dostupnost v knihovnách.

V období po druhé světové válce až do doby před rokem 1989 se literatura zabývá předválečnou migrací a je značně tendenční. Českými menšinami se zabýval etnografický ústav hlavně v 80. letech. Nejvýznamnějšími autory zde jsou Leoš Šatava (1986 a 1988), Stanislav Brouček (1987), Josef Polišínský (1986) a další.

Po roce 1989 vzniká literatura o celém období české migrace. Autoři jsou většinou tíž jako v 80. letech (Šatava, Brouček Polišínský, Vaculík). Nedošlo k zaplnění mezery literatury o poválečném období, vzhledem k nedostatečné statistice a zdrojům se o ní autoři zmiňují jen okrajově a převážná část děl se opět věnuje migraci do první, případně druhé světové války. Ani o současné situaci nepíše příliš mnoho autorů (Eckertová 2004, Dubovický 2003).

K nejdůležitějším dnešním dílům patří bezesporu *Češi v Americe* od Ivana Dubovického (2003), *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky I. a II.* od Josefa Polišínského (1992 a 1996) a také *České menšiny v Evropě a ve světě* od Jaroslava Vaculíka (2009), kde je menšina v USA také probírána.

Zajímavé pro studium Čechů v zahraničí jsou také sborníky *Češi v cizině*, vydávané Etnografickým (později Etnologickým) ústavem, kde vycházely příspěvky k problematice Čechů za hranicemi Českých zemí (Šatava 1996, Rechcigl 2004, Brouček 1987, Bielik 1986).

Zdrojem základních informací je také Ministerstvo zahraničních věcí, které základní informace o Čechách v cizině shromažďuje. Dalším důležitým internetovým zdrojem je portál

krajane.net, který slouží pro všechny krajany ve světě, podává stručné informace a odkazuje na další organizace.

Důležitým statistickým dílem je článek V. Mastného (1962) pojednávající o velikosti vystěhovaleckého proudu z Českých zemí/Československa na území USA mezi lety 1850 a 1945. Pro svoji velmi podrobnou analýzu všech dostupných zdrojů je velmi cenným statistickým dílem pojednávajícím o této problematice.

K neposledním zdrojům patří monografie o osudech lidí, kteří se do USA vystěhovali (Strnadel 2006, Brož 1998). Jedná se o osudy konkrétních jednotlivců či skupin lidí, kteří se vydali do USA.

Jak je vidět, literatura k problematice je početná, její využití v geografii je však omezené. Máloliterární dílo udává přesná čísla či údaje a má spíše popisný charakter. Je proto nutné tuto díla doplnit o údaje ze statistických úřadů či jiných datových zdrojů, což je úkolem této bakalářské práce.

1.2 Metodologie

Tato práce vychází ze tří základních datových zdrojů. Prvním je US Census Bureau, tedy Americký statistický úřad, pak Český statistický úřad a dílo Václava Mastného (1962), který se zabýval českým vystěhovalectvím do USA mezi lety 1850 a 1945.

Václav Mastný sestavil kompletní statistiku vystěhovalectví z Českých zemí do USA kombinací tří zdrojů – a to rakousko-uherské přehledy vystěhovalců, počty lidí prošlých přístavy Brémy a Hamburg a přehled přistěhovalců do USA. Po roce 1945 česká statistika sice zaznamenává legálně vystěhovalé Čechy do USA, ale jejich počet je zanedbatelný, převažuje nelegální migrace, která mnohonásobně převyšovala migraci legální. Statistiky USA nám ale ukazují, kolik lidí z Československa získalo trvalý pobyt a dá se tedy uvažovat, že na kratší či delší dobu žili v USA. Od roku 1993 opět známe podrobnou statistiku legálně přistěhovalých Čechů do USA.

Od roku 1918 do roku 1993 americká statistika třídí Čechy a Slováky dohromady jako Čechoslováky, v censech od roku 1920 do roku 1990 je proto nutné Čechoslováky roztrždit podle mateřské řeči.

Od roku 1860 se v americkém sčítání lidu objevuje jako místo narození Rakousko (Austria). V roce 1870 pak došlo na rozdělení na Rakousko (Austria), České země (Bohemia) a Uhry (Hungaria). Od roku 1870 do roku 1900 můžeme sledovat první generaci Čechů, kteří do USA přišli. Jsou tříděni podle místa narození. Pro rok 1910 ve výsledných publikacích nejsou Češi zmiňováni. Jediným zdrojem je zde Tomáš Čepek, který udává sedm států a počet Čechů zde podle velikosti české menšiny v nich.

Od roku 1920 je již možno třídít Čechy podle mateřské řeči, někdy první generaci přistěhovalců, v roce 1920 a 1970 generace všechny, které se k češtině jako k mateřské řeči hlásily. Rok 1980 je rokem, který má nedostatečné publikace ze sčítání lidu a proto známe výsledky jen za některé státy USA a neznáme ani celkový počet Čechů v roce 1980.

Od roku 1990 je již možno třídít Čechy podle původu (Ancestry) a to jak prvního a tak i druhotného (tedy pro generace již v USA narozené a k českému původu se hlásící).

Porovnávat můžeme tedy data pro roku 1870 až 1970 (resp. 1980) a rok 1990 s rokem 2000. Poslední dva cesty jsou díky novému třídění podle původu s předchozími roky velmi obtížně porovnatelné.

Podrobně jsem se zaměřila na data o imigraci Čechů do USA, početní stavy Čechů při jednotlivých censech a jejich rozložení v jednotlivých státech. Tato data jsem dala do souvislosti s historií české migrace do USA a s historií tamější české menšiny.

Pro tuto práci bylo ještě použito šetření Amerického statistického úřadu z roku 2006, které zjišťovalo rozsáhlé údaje týkající se demografických, sociálně-kulturních, ekonomických dat o obyvatelstvu. Data jsou tříděna i podle původu (Ancestry), díky tomu můžeme porovnat českou menšinu s celkovou americkou populací a je možné podrobněji prozkoumat i některé menšiny v jednotlivých státech USA. Proto byly vybrány tři státy se specifickou českou menšinou a popsány jejich jednotlivá specifika.

2. Historie vystěhovalectví Čechů do Spojených států amerických

Periodizací českého vystěhovalectví do USA se věnuje mnoho autorů (např. Šatava 1986 a 1996, Chada 1981, Kašpar 1992 a další). V jejich pracích lze vyzorovat podobný pohled na periodizaci založený na charakteru vystěhovalectví podle hlavního důvodu vystěhování do USA, velikosti českého přistěhovaleckého proudu i (a to hlavně) politické situace na našem území. Z jejich prací můžeme proto obecně sestavit tato období českého vystěhovalectví do USA:

1. pionýrské - do roku 1848
2. 1848 - 1918
3. 1918 - 1947
4. 1948 - 1989
5. 1990 až současnost

2.1 Pionýrské období

Již brzy po objevení Ameriky jevíli Češi o tento nový kontinent zájem. Také „Učitel národů“ Jan Amos Komenský (1592–1670) se jako jeden z největších učenců své doby aktivně zajímal o nově nalezený kontinent. Podle některých zdrojů byl dokonce požádán, aby se ujal místa prezidenta Harvardovy koleje, toto místo ale údajně odmítl (Dubovický 2003).

Prvním známým člověkem, který se natrvalo přestěhoval z území dnešní České republiky na území Spojených států amerických (USA) byl Augustin Heřman (1605?–1686), pobělohorský exulant, který v Marylandu založil tzv. "České panství" (Bohemia Mannor) a který byl kartografem a také autorem první mapy Marylandu a Virginie, ale i jednoho z prvních vyobrazení města New Yorku (Čapek 1926, Dubovický 2003).

Krom některých náboženských vystěhovalců z převážně pobělohorského období a pár dobrodruhů bylo však vystěhovalectví do 50. let 19. století záležitostí jen několika desítek či stovek jedinců (Polišenský 1986).

2.2 1848 - 1918

Rok 1848 znamenal v Habsburské monarchii uvolnění feudálních pout, a tím i možnost dobrovolně odejít z monarchie (Dubovický 2003). Migrace se od této doby stala masovější

záležitostí (Vaculík 2009). Zatímco dříve byly hlavním důvodem emigrace poměry náboženské, od pol. 19. století se staly hlavními sociálně-ekonomické důvody (Dubovický 2003). Výjimku tvoří tzv. osmačtyřicátníci, jednotlivci, kteří opustili vlast po nezdařené revoluci v roce 1848. Mezi ně patří například národopisec Vojta Náprstek, hudebník, skladatel a dirigent Hans Balatka, zeměměřič a továrník František Korbel, lékař Joseph Lewi, právník James Taussig a další (Rechcigl 2004).

Hlavními push faktory migrace z Českých zemí do USA bylo relativní přelidnění, které mělo za následek nedostatek půdy, menší možnost uplatnění v řemeslech, nižší mzdy a pro některé také relativní nesvoboda. Naopak pull faktory lákajícími do USA migranty byl dostatek volné a levné půdy, možnost uplatnění řemeslníků v dílnách či továrnách, nerostné bohatství zlata (Kalifornská zlatá horečka v 50. letech 19. století) a ropy (Pennsylvanie) a také státní zřízení, nabízející na tehdejší poměry nevídané občanské, politické i náboženské svobody (Čapek 1926, Šatava 1988).

Lidé se o vystěhovalectví do Severní Ameriky dozvídali na základě "reklamy" lodních společností, které přepravovaly imigranty do USA z Brém a Hamburku (Šatava 1996). Jako příklad může být příručka „Čeští osadníci v Severní Americe“ od Jana Wagnera (1887). Ještě větší účinnost měly ale dopisy, které lidé dostávali od příbuzných, kteří již v USA žili (Čapek 1926).

Zpočátku se stěhovali hlavně jednotlivci, muži - svobodní i otcové od rodin, ale zanedlouho převládla tzv. rodinná migrace, kdy se stěhovaly celé rodiny - rodiče i děti, což je pro českou migraci do USA, na rozdíl třeba od slovenské, typické (Šatava 1988). Důkazem toho může být poměr mužů a žen, kteří se do USA stěhovali, jež byl na rozdíl od přistěhovalců z jiných národů vysoký (viz Tab. 1). Byla to proto migrace trvalá, s malým množstvím návratů zpět do vlasti (Vaculík 2009).

Tab. 1: Podíl přistěhovalých mužů a žen vybraných národností na přelomu 19. a 20. století

	Ženy	Muži
Češi	42,3	57,7
Němci	40,8	59,2
Angličané	37,9	62,1
Poláci	30,7	69,3
Slováci	30,4	69,6

Zdroj: Čapek, 1926 in Chada, 1981

Pozn: Autor neuvádí přesný rok, kdy byly tyto údaje zjištěny.

Vzhledem k nákladnosti cesty a podmínkám vstupu do USA mohli cestovat lidé pod 60 let, samotní muži nebo muži s rodinami (tedy nemohly cestovat vdovy s dětmi, nezletilí bez rodičů a staří lidé). Tito lidé museli mít určitý kapitál na cestu přes oceán, na cestu po Spojených státech a na zbudování příbytků a založení farmy či živnosti. Nemohli to tedy být lidé z nejchudších vrstev, ale lidé s alespoň malým základním kapitálem. Ten byl většinou získán prodejem půdy a obydlí ve staré vlasti (Šatava 1988, Vaculík 2009).

Cesta přes oceán byla značně nebezpečná. Lodní společnosti chtěly na cestujících zbohatnout, proto jich přepravovaly velké počty ve velmi stísněných podmínkách, vzduch byl v prostorách, kde cestující spali, velmi ztuchlý, lodní personál se choval hrubě, strava byla

nedostatečná a často zkažená stejně jako voda, kterou cestující pili. V těchto podmínkách se rychle šířily nemoci. Nebylo také výjimkou, že loď na nebezpečném oceánu ztroskotala. Úmrtnost činila asi 1 % všech cestujících dopravujících se přes oceán. Když ale na lodi zavládla epidemie některé z mnoha nakažlivých nemocí jako cholera či břišní tyfus, pak zemřela až jedna třetina cestujících (Polišenský 1992).

Zpočátku se pro dopravu používaly plachetnice, od 40. let 19. stol. se postupně začaly zavádět parolodě, které cestu zrychlily z řádů měsíců na týdny (Vaculík 2009). V průběhu 60. let již parolodě plachetnice úplně vytlačily a staly se jedinou dopravou přes oceán (Polišenský 1996).

Migrace zpočátku mířila především do míst s volnou zemědělskou půdou, která byla na poč. 2. pol. 19. stol. velice levná. Byla ovšem vykoupena velkými oběťmi a dřinou, kdy většina budoucích farmářů musela vykácet lesy, rozorot panenskou půdu a postavit dům uprostřed pustiny, kde nebylo žádné pomoci a sousedé žili většinou velice daleko (Čapek 1926).

Roku 1862 byl prezidentem Abrahamem Lincolnem prosazen zákon Homestead Act. Tento zákon umožnil zabrat volnou půdu do 160 akrů, která dosud ležela ladem, a po pěti letech užívání se stal farmář automaticky jejím vlastníkem. Tento zákon vyvolal vlnu migrace do západních států USA, kde předtím žili hlavně indiáni, ale také honáci dobytka. Pro Čechy to znamenalo přesunutí zájmu do nově otevřených států. Nově příchozí přicházejí do států Nebraska, Severní i Jižní Dakoty. Jsou to jak noví přistěhovalci tak i lidé, kteří již v USA žili, ale druhotně se do těchto států přistěhovali (Polišenský 1996).

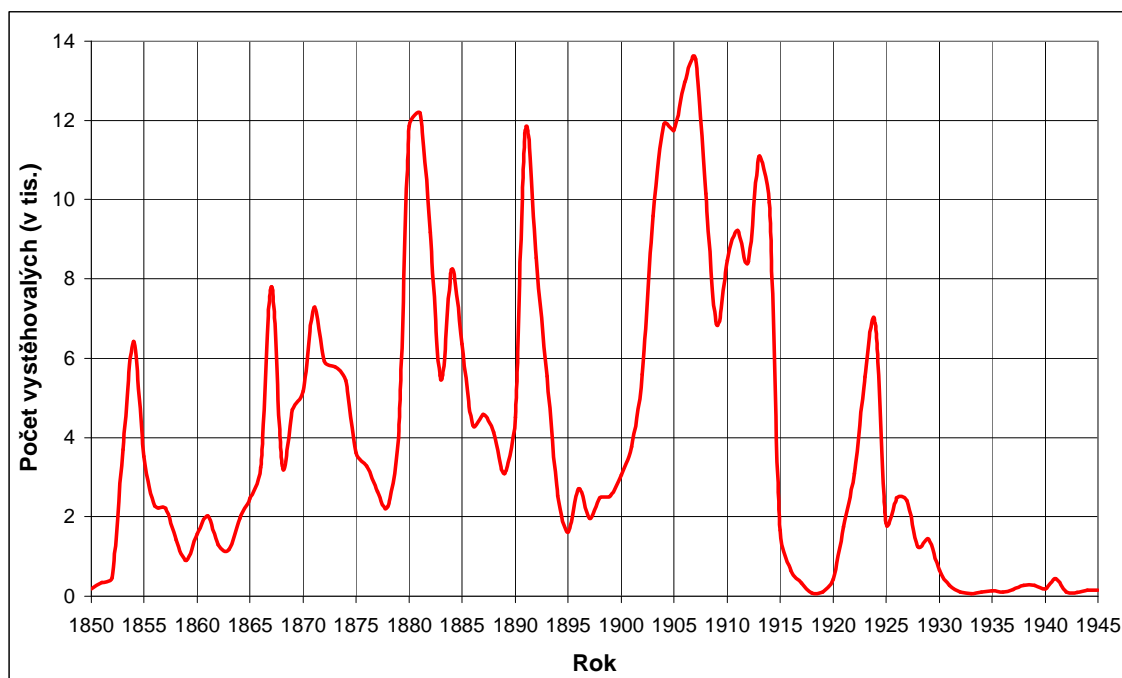
Během občanské války (1861–1865) přišly USA o velký počet práce schopných mužů, navíc po válce rostl na významu sekundér (továrny a montovny), bylo proto potřeba stále více lidí na práci ve městech. Nadto volná a levná půda postupně v USA začala ubývat, a tak se většina přistěhovalců od 80. let 19. stol. stěhovala především do měst, kde často zastávali nejhorší práce (Čapek 1926). Od 80. let začal převládat počet Čechů ve městech nad těmi na farmách na venkově (Šatava 1996, Vaculík 2009).

Od roku 1867 bránila vystěhování z Rakouska-Uherska jen branná povinnost, i když úřady stále některým lidem dělaly potíže (Čapek 1926, Mastný 1962). Lidé, kteří se hodlali vystěhovat na trvalo, měli zažádat o vystěhovalecký pas, ale v praxi to dělala jen malá část z nich, protože při vystěhování se na vystěhovalecký pas přišli o rakouské občanství, a tím i o možnost vrátit se při neúspěchu zpět. Většina lidí proto volila možnost vycestovat na klasický cestovní pas platný 3 roky, který umožnil vrátit se zpět bez problémů (Polišenský 1992).

Jak se měnil migrační proud můžeme vidět na grafu 1, který nám ukazuje jaké byly počty přistěhovalých do USA pocházejících z Českých zemí v jednotlivých letech. Příčinami početních změn imigračního proudu v jednotlivých letech se zabýval B. Šindelář (1970). Je zde patrný nárůst od počátku 50. let 19. století, který byl přerušován hospodářskými krizemi (1857, 1873, konec 80. let, 1893) a Občanskou válkou v USA (1861–1865).

Migrace do USA byla na vrcholu koncem 19. a na poč. 20. stol., kdy se již drtivá většina migrantů stěhovala do měst. Bylo to dáno hospodářskou prosperitou a rychle se rozvíjejícím průmyslem, který začal USA stavět do role jedné z největších hospodářských velmocí (Šatava 1986). České vystěhovalectví dosáhlo absolutního vrcholu v roce 1907, kdy do USA přestěhovalo více jak 13 500 lidí z Českých zemí (Mastný 1962).

Graf 1 - Vývoj počtu vystěhovaných osob z Českých zemí do USA (1850-1945)

Zdroj: Mastný, 1962

Poznámka: V USA se vystěhovalectví nepočítá podle kalendářních roků, ale podle fiskálních (tedy od 1. 7. do 30. 6.)

V této době se také nejvíce rozvíjel kulturní život české menšiny v USA. Lidé se organizují do nejrůznějších kulturních, tělovýchovných či politických organizací a spolků (Čapek 1920).

V době první světové války podporovala česká menšina svou vlast jak materiálně (sbírky potravin, šatstva apod.), finančně (peněžní sbírka), politicky (apel na americké politiky, aby podporovali český boj za samostatnost) i vojensky (stovky až tisíce mužů odešly na západní francouzskou frontu podpořit boj proti Rakousko-Uhersku) (Dubovický 2003).

První světová válka znamenala zastavení přílivu přistěhovalců z Evropy i z Českých zemí. Absolutním minimem se stal rok 1918, kde ze z Českých zemí přistěhovalo jen 74 osob (Mastný 1962).

2.3 1918-1947

Po první světové válce mnoho lidí z Evropy opustilo své zničené domovy a přestěhovalo se do USA. Vzhledem k tomuto přílivu, který byl mohutný již před válkou, zavedly USA první velké restriktivní opatření, které se týkalo i Evropanů. V roce 1921 byly zavedeny kvóty na národnostním principu, kdy pro každý stát byl určený přesný počet lidí, který se mohl přistěhovat (Drbohlav 2010). Kvóta pro celé Československo činila 14 357 osob ročně (Mastný 1962). Toto opatření bylo roku 1924 více zpřísněno a kvóty byly ještě sníženy. Směla se přistěhovat 2 % z lidí dané národnosti, kteří v USA žili v roce 1890. Pro Československo byla tato kvóta od roku 1924 3037 osob na rok (Mastný 1962, Vaculík 2009).

V prvních letech (1922–1927) byly kvóty brzy naplněny (mnohdy už v lednu či únoru), ale po roce 1929, po krachu na newyorské burze a následné finanční krizi v 30. letech přestaly

být USA pro přistěhovačce atraktivní jako doposud, a kvóty nebyly naplněny českými přistěhovatci ani za celý rok. (Mastný 1962).

Kvůli vysoké nezaměstnanosti byly ve 30. letech v USA ještě sníženy národní kvóty pro imigraci. Pro Československo byla kvóta snížena na 2 874 osob ročně, ale ani ta naplněna nebyla. Početní stav přistěhovačů se pohyboval v řádu stovek osob za rok. Nejnižší počet Čechů přibyl do USA v tomto období v roce 1933, kdy se přestěhovalo 66 osob, což je ještě méně než minimum z první světové války (Mastný 1962).

Výše zmíněná opatření způsobila, že do USA již nepřibývalo tolik Čechů jako před válkou. Kulturní život našich amerických krajanů tak začal ochabovat s tím, jak ubývalo Čechů první generace, kteří o něj měli největší zájem, a stejně tak začalo ubývat lidí, kteří ovládali český jazyk (Šatava 1996).

Přesto v této době američtí Češi zastávají velmi důležité úřady a funkce. Jejich komunita se propracovala za 70 let své existence od prvních skupinek na venkově i ve městě k vcelku dobře organizované, vzdělané a uznávané komunitě. Jako příklad můžeme uvést taková jména jako byli soudce Nejvyššího soudu USA Louis D. Brandeis, člen kongresu USA Adolph J. Sabath, předseda Bank of Europe Thomas Čapek, nebo zakladatel světoznámé hodinářské dílny Bulova Watch Company Josef Bulova (Dubovický 2003).

Obrázek 1 – Pomník Antona J. Čermáka v místě jeho rodného domu na Kladně

Foto: autorka

Jedním z nejslavnějších českých emigrantů do USA byl bezesporu Anton J. Čermák (1873–1933). Tento podnikavý rodák z Kladna se z horníka vypracoval na starostu města Chicaga. Zemřel roku 1933, kdy při atentátu zachránil život prezidenta F. D. Roosevelta (Dubovický 2003).

V této době stále vedly k vystěhovalectví za moře hlavně hospodářské důvody. Můžeme říci, že do poloviny 30. let naprosto vymizely důvody politické. Mezi hlavní ekonomické

důvody se nejčastěji počítají nedořešená pozemková reforma ČSR a tím nedostatek zemědělské půdy i možný nedostatek pracovních příležitostí (Brouček 1987).

Na konci 30. let se v obavách ze vzrůstajícího nacismu v Německu do USA stěhuje menšina českých židů a dalších lidí, kteří se cítili být nacismem ohroženi (Šatava 1996). Migrace se v roce 1938 a 1939 zvýšila téměř dvojnásobně, ale i tak bylo českých přistěhovalců necelé tři stovky (Mastný 1962).

V období druhé světové války pomáhala česká menšina svým krajanům stejně jako v období první světové války. Apelovala na americké politiky, aby USA vyšly z neutrality a pomohly Evropě v boji proti nacismu. Američtí Češi financovali druhý zahraniční odboj (přispěli částkou asi 5 milionů amerických dolarů), přispěli i k materiální pomoci Československu (například sanitní vozy, šatstvo, potravinové balíčky a podobně). Stovky mladých mužů českého původu byly součástí armády, jež osvobozovala Evropu (Dubovický 2003).

V průběhu války se lehce navýšil počet českých přistěhovalců (v roce 1941 437 osob), ale válečný konflikt, který se odehrával po celé Evropě, naprosto znemožnil migraci přímo z Protektorátu Čechy a Morava. Proto jde o přistěhovalce, kteří původně uprchli do Francie, Velké Británie či jiných zemí a odtud se druhotně přestěhovali do USA (Šatava 1996)

2.4 1945-1989

Migrace po druhé světové válce podléhala statistice Československého statistického úřadu, ale jen ta legální, která byla, co se týče migrace do USA, mizivá. V grafu 2 můžeme vidět, že hodnoty české (československé) oficiální statistiky byly velice nízké. Pohybovaly se v řádech desítek lidí ročně, a to i na počátku 50. let (v roce 1952 emigrovali do USA podle statistického úřadu pouze 3 lidé), kdy se odhaduje, že uprchlo několik tisíc osob jen do USA (Ministerstvo zahraničních věcí 2010).

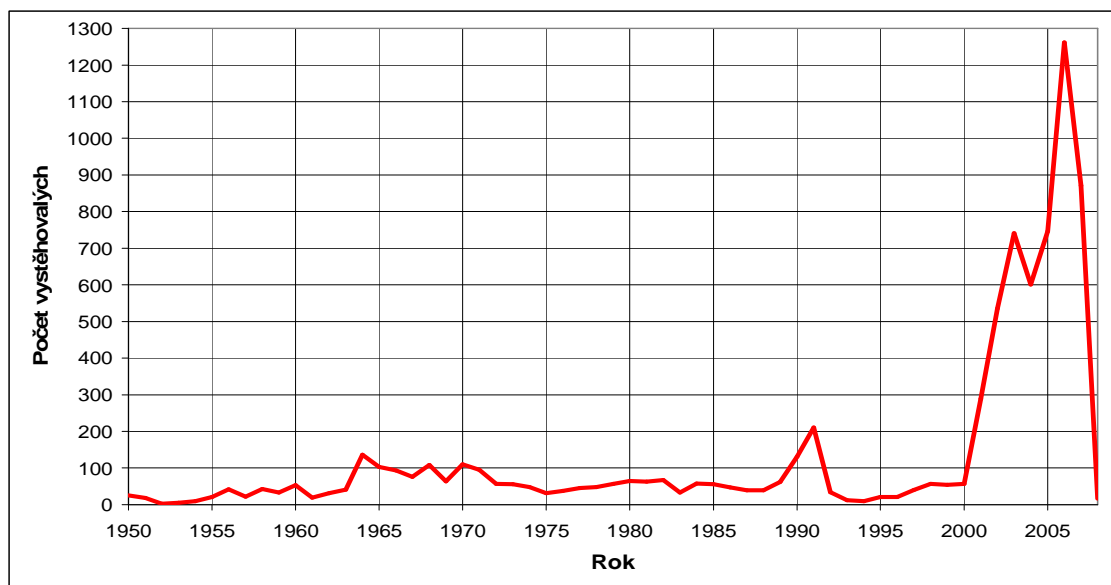
Je naprosto jasné, že z Československa, ovládaného komunistickou stranou, se pokusilo mnohem více lidí uprchnout nelegálně. Americká statistika zachytila od roku 1948 do roku 1967 22 690 osob Československého původu (Vaculík 2009). Nadpoloviční většina z nich byli ale Slováci. Odhaduje se, že Československo v této době natrvalo opustilo asi 100 tisíc lidí (Ministerstvo zahraničí dokonce odhaduje 150 tisíc uprchlých). Cílem migrace byly krom USA také Německo, Rakousko, Velká Británie či Francie (Dubovický 2003).

Americká statistika uvádí mezi lety 1968-1973 příbylí 13 tisíc Čechoslováků do USA (Vaculík 2003). Asi polovinu z nich tvořili Češi. Mohutnější proud migrace mířil více než do USA do Kanady, Austrálie nebo Německa (Dubovický 2003).

V grafu 3 můžeme vidět, jak se vyvíjel počet lidí z Československa, kteří získali trvalé bydliště v USA podle desetiletí. Je vidět, že se tento počet značně lišil. Nejvyšší je v 50. letech, kdy do USA prchlo mnoho lidí před politickou nesvobodou. Po roce 1968 také mnoho lidí z Československa emigrovalo, ale jak bylo zmíněno výše, emigrace z Československa mířila do jiných států a USA nebyly hlavním cílem.

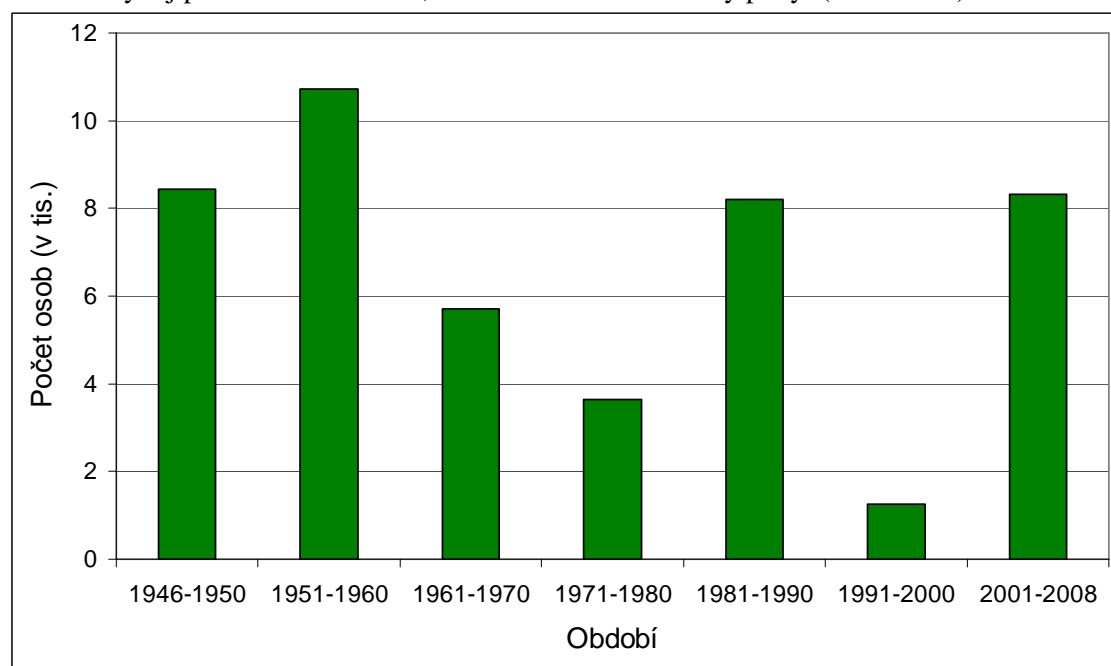
Za celé období 1946–2008 tak získalo trvalý pobyt v USA přes 46 tisíc lidí pocházejících z Česka, Slovenska či Československa. Odhaduje se, že z toho je asi polovina Čechů.

Graf 2 - Vývoj oficiálního počtu vystěhovaných Čechů do USA (1950- 2008)

Zdroj: Pohyb obyvatelstva (1950 až 2008)

Graf 3 - Vývoj počtu Čechoslováků, kteří v USA získali trvalý pobyt (1946-2008)

Zdroj: US Census Bureau

Po roce 1948 přišla do USA vlna politicky motivovaných uprchlíků, kteří prchli před nově vznikajícím totalitním režimem v Československu. Američtí Češi proto zahájili novou vlnu pomoci příchozím Čechům (i Slovákům). Vznikaly nové organizace s cílem obnovit v Československu demokracii – byla to například Rada svobodného Československa nebo Americký fond pro československé uprchlíky, který napomáhal získat uprchlíkům doklady, najít zaměstnání a bydlení. Intelektuální rovinu exilu zajišťovala Československá společnost pro vědy a umění. Ideologicky se na svůj domov snažila působit rádia Svobodná Evropa nebo Hlas Ameriky (Dubovický 2003).

I po roce 1968 přišla vlna uprchlíků, kteří byli velice aktivní v politickém i kulturním životě, ačkoli jejich příliv nebyl zdaleka tak početný jako po roce 1948 (Polišenský 1996).

Většina uprchlíků, kteří přišli po politických událostech v roce 1948 a 1968, považovali svoje uprchlictví za dočasné a nepředpokládali, že se v USA usadí na mnohá desetiletí. Tímto se vlna nově příchozích po druhé světové válce odlišuje od předválečných přistěhovalců, kteří se stěhovali v drtivé většině vědomě natrvalo (Dubovický 2003).

Přes tuto dočasnost je potřeba zmínit, že tito Češi byli většinou středoškolsky či vysokoškolsky vzdělaní, buď angličtinu ovládali nebo se ji snadněji učili a přicházeli do měst, a k asimilaci měli tedy daleko větší předpoklady než imigranti z let před druhou světovou válkou (Polišenský 1996).

V této době se změnila také legislativa. Od roku 1952 byly kvóty pro jednotlivé národy upraveny, protože byl v USA nedostatek pracovníků s nejvyšším vzděláním (Drbohlav 2010). Od roku 1957 byla pro uprchlíky z Československa zjednodušena procedura pro získání víza, obzvláště pro lidi, kteří měli již v USA příbuzné (Vaculík 2009). V roce 1965 byly národní kvóty pro přistěhování do USA zrušeny úplně a vznikly nové, koncipované na principu západní a východní polokoule (Drbohlav 2010).

V 60. letech, po nástupu J. F. Kennedyho do úřadu prezidenta USA, došlo v USA k ústupu od teorie melting potu¹ k ethnic revival (tzv. etnickému oživení) a kulturnímu pluralismu. To vedlo k nové módě objevování kultury svých předků, lidé se ke svým předkům a ke svým původním domovům začali více hlásit. Pro prostředí amerických Čechů to znamenalo renesanci. Začala se znovu více vyučovat čeština, zakládala se muzea a archivy, pořádaly se pívni a koláčové slavnosti, hudební slavnosti s kroji a mnoho dalšího (Šatava 1996).

2.5 1990 až současnost

Po otevření Československých hranic po roce 1989, kdy se uvolnily politické poměry a lidé mohli svobodně cestovat a podnikat, se oživily kontakty mezi českou menšinou v USA a Českem. Na českých univerzitách byla kupříkladu otevřena americká studia, konají se výměnné pobyty do USA, pracovní pobyty pro mladé, častější jsou již dnes kontakty firem a v neposlední řadě i kontakty politické².

Část politických uprchlíků reemigrovala zpět do své vlasti. Většina z nich byli emigranti, kteří uprchli po roce 1968, menší část z nich byli političtí uprchlíci z let těsně po druhé světové válce (Šatava 1996). Tuto skutečnost můžeme jistě připsat tomu, že většina uprchlíků, kteří opustili Československo po roce 1948, neměla již doma mnoho přímých příbuzných, naopak měla rodiny a přátele v USA a byla ve věku, kdy se většině lidí moc stěhovat a měnit radikálněji své bydliště nechce.

Na grafu 4 můžeme vidět počet lidí, kteří se legálně přestěhovali do USA po roce 1993 z České republiky. Od roku 1993 toto číslo stoupá a je ovlivněno především hospodářskou

---

¹ Teorie melting potu se v americké literatuře objevuje již od 19. století. Český název zní teorie tavicího kotlíku. Jádrem této teorie je myšlenka, že do USA přichází mnoho národů z různých zemí Evropy a v USA z mnoha národů vznikne jeden národ a to národ americký (Polišenský 1996).

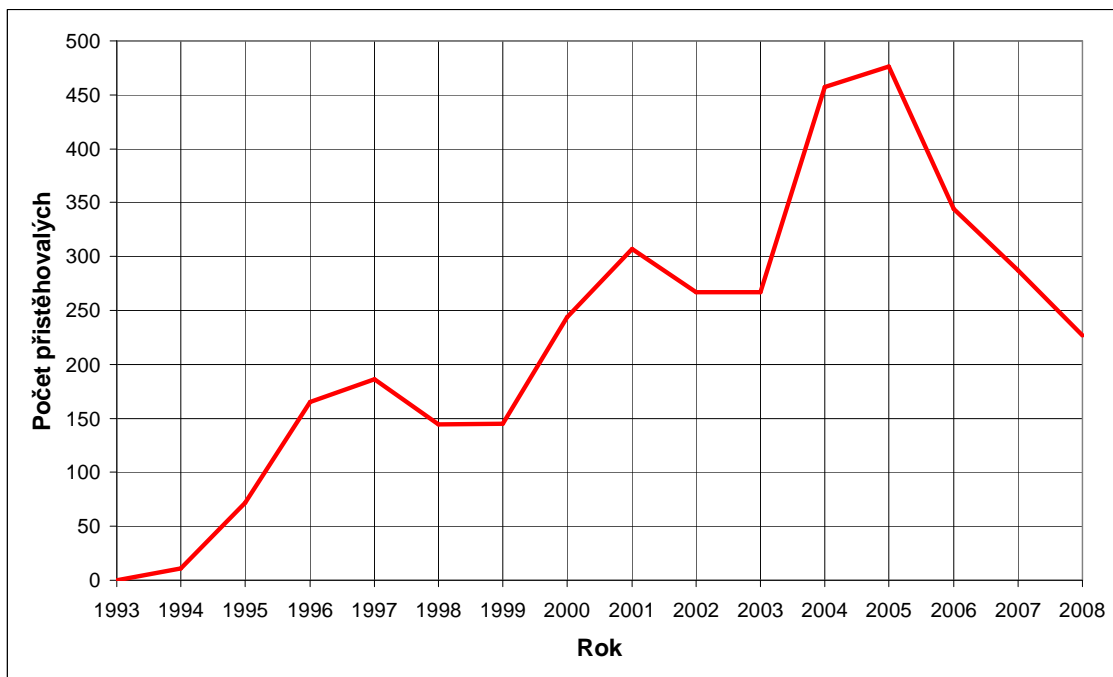
² Česká republika se pro USA stala politickým partnerem, který v rámci střední Evropy má svůj význam. Ať už se jedná o velmi diskutovaný radar vzdušné obrany či o nedávné návštěvy prezidenta USA Baracka Obamy.

situací. Od roku 2005 však počet legálních českých přistěhovalců klesá. Přesný důvod není znám, ale dílčí příčinou může být zpřísnění bezpečnostních opatření na straně USA a přísnější postup při udělování pobytů.

Z grafu 4 můžeme vidět, že počet legálně přestěhovaných osob z České republiky do USA je ročně v řádu stovek osob. Za celé sledované období to je celkem 3 599 osob. Tato nízká čísla nám ukazují, že došlo ke změně charakteru stěhování se do USA. Mnoho lidí do USA jede jen na kratší dobu (měsíce, maximálně pár let) za studiem nebo pracovními zkušenostmi. Tito lidé pak samozřejmě nejsou zahrnuti do oficiálních statistik jako přistěhovalci. Neexistují sice spolehlivé odhady nelegálních přistěhovalců, ale ani toto číslo nebude zanedbatelné a je možné, že zdaleka převyšuje počet přistěhovalců legálních. I přes tu skutečnost, že USA je zemí spíše nových možností a místem sbírání zkušeností, část lidí českého původu se v USA usadí natrvalo.

I přes výše zmíněné skutečnosti, v USA stále existuje velká menšina osob hlásících se k českému původu (podle US Census Bureau to bylo v roce 2000 1,12 milionu osob). Tito lidé si stále ještě chtějí uchovat něco ze své původní kultury a proto v USA stále existují krajanské organizace a spolky. Podle ministerstva zahraničí ČR existuje v USA v současnosti asi 166 krajanských spolků a organizací a také 3 důležité (krom různých oblastních) noviny: Newyorské listy, Americké listy a Československé noviny.

Graf 4 - Počet legálně přistěhovaných Čechů do USA (1993–2008)

Zdroj: US Census Bureau

Ačkoli je krajanský život českých emigrantů velmi roztržštěn, ve venkovských oblastech (zvláště pak v Texasu) si přeci jen udržel svůj význam a ještě dnes lze potkat Američany, kteří jsou ze čtvrté, páté generace přistěhovalců a stále dovedou mluvit česky a odvolávají se na svůj český původ (Eckertová 2004).

2.6 Shrnutí

Shrňme si nyní stručně, jak se česká menšina v USA vyvíjela. Za dobu sto padesáti let se krajanská obec změnila. Přešla od malých roztroušených skupinek prvních obyvatel, kteří neuměli anglicky a žili prakticky odděleně od majoritní společnosti, k plně integrované svébytné menšině, která zaujímala vysoce postavené funkce, žila bohatým kulturním i politickým životem a dokázala v době nejvyšší potřeby pomoci své staré vlasti. Dnes jsou američtí Češi spíše roztráštěnou menšinou, která sice žije plně integrovaně, ale její pospolitost se udržela jen ve venkovských oblastech a kulturní život se odehrává na úrovni jednotlivých komunit (pokud odhlédneme od akcí podporovaných z České republiky). Za tuto dobu se také změnil vystěhovalecký proud co do počtu i důvodů stěhování. Vystěhovalecký proud sílil od poloviny 19. století a na přelomu 19. a 20. století se stal nejsilnějším. Výkyvy v tomto proudu byly způsobeny hospodářskými krizemi a válkou. Od 20. let 20. století, kdy byly zavedeny kvóty pro přistěhovače, proud oslabuje a po roce 1948 je již slabý, i přes emigrační vlny způsobené politickými událostmi v Československu. Zatímco do konce 30. let 20. století byly hlavními důvody sociálně-ekonomické, od roku 1938 až do roku 1989 převažují politické. V současnosti je opět hlavním důvodem stěhování se kvůli zlepšení ekonomické situace a také nabytí nových zkušeností.

3. Vývoj rozmístění Čechů 1850–2000

3.1 Období tzv. Velké migrace (1850–1910)

Jak už jsem zmínila v jiných kapitolách, americké censy až do roku 1870 nerozlišovaly Čechy jako samostatný národ a proto byli počítáni mezi Rakušany (Stejně tak Slováci byli počítáni po celé období 1850–1910 jako Maďaři). Ale i přes tento nedostatek ve statistice máme díky četné korespondenci a práci mnoha etnografů (Vaculík 2009, Šatava 1996, Polišínský 1992 a 1996) přehled o tom, kde se Češi v 50. a 60. letech 19. století v USA usazovali.

Češi jako jediní Slované začali s emigrací na konci tzv. staré vlny³ emigrace, a jsou tedy i jedinými Slovany, kteří se usazovali ve větší míře na venkově. Prvními státy, kam mířili, byly státy Středozápadu a také Texas. Ze Středozápadu to byl hlavně Wisconsin, Iowa, Illinois a Michigan. Tyto státy byly pro přistěhovalce přitažlivé, protože zde byl dostatek velmi levné a volné půdy (viz již výše zmíněný zákon Homestead Act z roku 1862).

Kromě Texasu se Češi do jižanských států zpočátku své emigrace nestěhovali. Hlavním důvodem je, že se obávali konkurence otrocké práce, volné půdy zde nebylo již tolik jako v severnějších státech a byly zde i dosti jiné podmínky pro zemědělství, než na jaké byli zvyklí (plantážnický systém obdělávání půdy, vyšší teploty i jiné plodiny pro pěstování).

Nejvíce preferovaným státem byl zpočátku Wisconsin. Tento stát nabízel relativně podobné podnebí jako střední Evropa. Byla sem také levná doprava lodí po řece Sv. Vavřince a Velkých jezerech. Nezanedbatelnou výhodou byla také přítomnost německých osadníků, ke kterým měli Češi blíže (hlavně jazykově, ale i kulturně) než k anglicky mluvícím obyvatelům (Polišínský 1996).

Dalším významným státem, co se týče české imigrace, byla Illinois. Zde se koncentrovalo především městské obyvatelstvo a to v Chicagu. V tomto městě byl také nejbohatší český kulturní život: spolky, knihovny, školy, stálé divadlo, ale také pivovary a od 70. let 19. století také česká čtvrť (Polišínský 1996, Vaculík 2009).

Texas, jako nově připojený stát (po válce s Mexikem 1846–1848) nabízel stejně jako nově otevírané státy volnou půdu a nebyla zde taková konkurence otrocké práce jako v jiných státech na jihu. Texas má také velké specifikum, že je to jediný stát, kam se stěhovaly větší

---

³ Stará vlna migrace jsou migranti, kteří přišli do roku 1880. Patří sem převážně přistěhovalci ze západní a severní Evropy. Nová vlna migrace započala rokem 1880 a patří sem převážně přistěhovalci z jižní a východní Evropy. Ještě před starou vlnou migrace přišli kolonisté, kteří pocházeli ze všech koutů Evropy a jejichž počty nebyly nijak vysoké. Období kolonistů končí na přelomu 18. a 19. století (Maldwyn 1992).

skupiny českých obyvatel (do ostatních států se většinou stěhovaly jen rodiny, nikoli celé skupiny rodin) (Polišenský 1996).

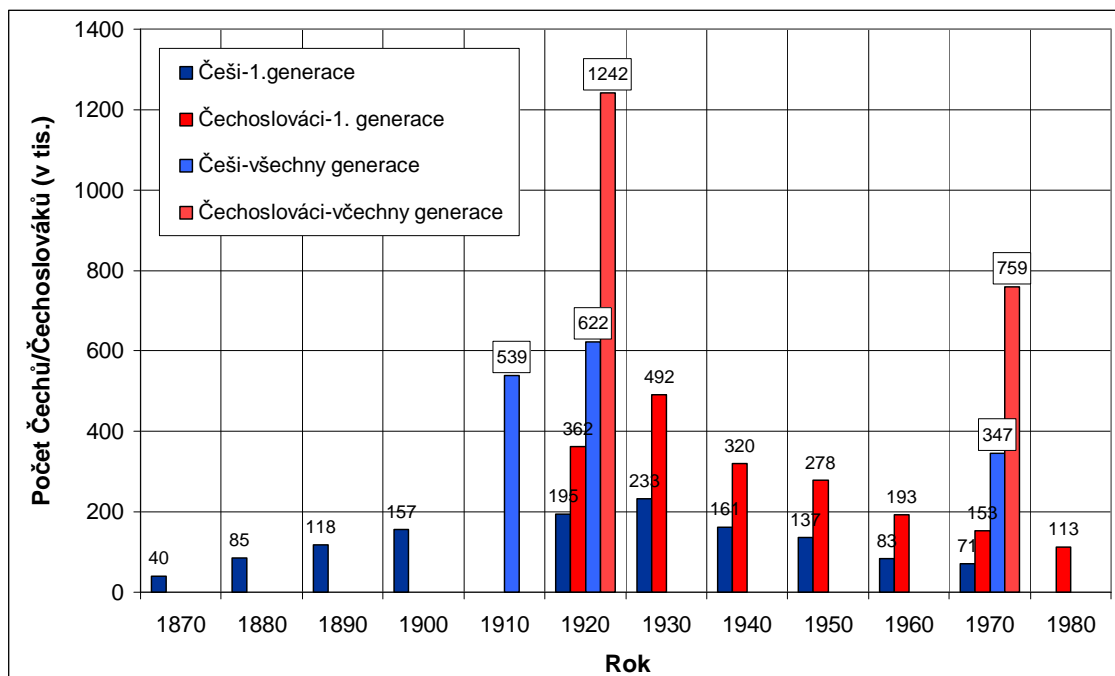
Přistěhovalci v dalších letech postupovali dále na západ do Iowy, Missouri a Minnesoty, kde byl dostatek volné půdy a poměry podobné Wisconsinu či Illinoi. Nejpopulárnější byla Iowa pro své mírnější zimy než Wisconsin, ale i zde bylo podnebí kontinentální s velkými výkyvy. Dalšími státy, kde se Češi koncentrovali, byly státy New York a Ohio.

Státem, který na přelomu 40. a 50. let 19. století přilákal mnoho přistěhovalců, byla Kalifornie. V této době zde vypukla zlatá horečka (1848–1850), která však neměla dlouhého trvání. Při rychlosti šíření informací v této době však platila jakási setrvačnost, takže ještě po konci horečky se do Kalifornie dostali i Češi, jejichž počet byl ale v porovnání s jinými státy USA nízký. Sice nezbohatli zlatem, ale přestěhovali se do měst, především do San Francisca, ale i na venkov, kde pro teplé klima bylo možno pěstovat ovoce.

Zatímco v roce 1850 žilo podle sčítání lidu v celých USA 946 osob narozených v Habsburské monarchii, z čehož Čechů mohlo být odhadem 300 až 500, v roce 1860 již v USA žilo 24 880 osob narozených v Habsburské monarchii. Podle souhrnné statistiky Mastného (1962) lze odhadnout podíl Čechů ze všech osob narozených v Habsburské monarchii na 78 %. To by znamenalo, že v roce 1860 žilo v USA přibližně 19 400 Čechů.

Podle sčítání roku 1960 bylo 28,5 % přistěhovalých Rakušanů (tedy i Čechů) ve státě Wisconsin, 12,6 % v Missouri, 10,9 % v Iowě, 9,8 % ve státě New York, 8,5 % v Illinois a 5,3 % v Ohiu.

Graf 5 – Vývoj počtu Čechů/Čechoslováků v USA mezi lety 1870 a 1980

Zdroj:US Census Bureau

Po roce 1962 volili Češi jako nový cíl migrace státy Kansas a hlavně Nebrasku, které byly otevřeny zákonem Homestead Act (Chada 1981). Stejně jako většina předešlých, nabízely i tyto státy volnou půdu a možnost farmaření. Půda byla zdarma, a tak největší překážkou bylo

doprovít se až do těchto států, což bylo i dosti nákladné. Na konci 70. let byl proud vystěhovalců do Nebrasky opravdu silný. Někteří lidé se sem stěhovali rovnou z Evropy, ale výjimkou nebyla ani migrace Čechů, kteří již byli usazeni v jiných státech USA (Polišenský 1996).

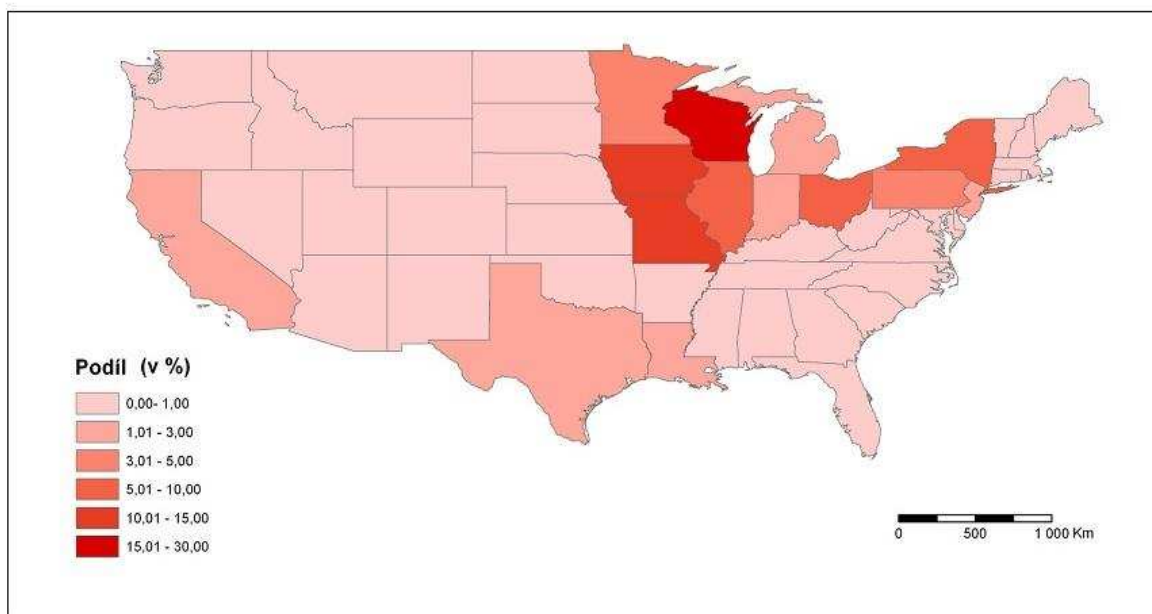
Kansas byl také stát zemědělský, kde se četné společnosti snažily osídlit liduprázdnou krajinu kolem tratí. Nabízel volnou půdu a teplejší klima než Wisconsin, Michigan či Minnesota. Nebraska a Kansas byly pro mnohé Čechy výchozími státy pro další cestu na západ USA.

Migrace do států jako Wisconsin, Illinois, Missouri, Minnesota, Michigan a Texas pokračovala dál, ale intenzita nebyla tak vysoká jako v prvním desetiletí vystěhovalectví díky nově otevřeným státům pro kolonizaci.

V roce 1870 se poprvé zjišťovaly jako země původu i Čechy a Morava odděleně od Rakouska a Maďarska. Bylo sečteno 40 297 osob, kteří se v Českých zemích narodili. (Porovnání s ostatními roky censů viz graf 5.)

Na mapě 1 můžeme vidět, že v roce 1870 byli Češi koncentrováni nejvíce ve Wisconsinu 26,2 %, v Illinois 18,2 %, v Iowě 16,8 %, Missouri 8,7 %, Minnesotě 5,4 %, v New Yorku 5,1 %, Nebrasce 4,4 %. Nejosídlenější oblastí USA byly tedy státy Středozápadu.

Mapa 1 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 1870

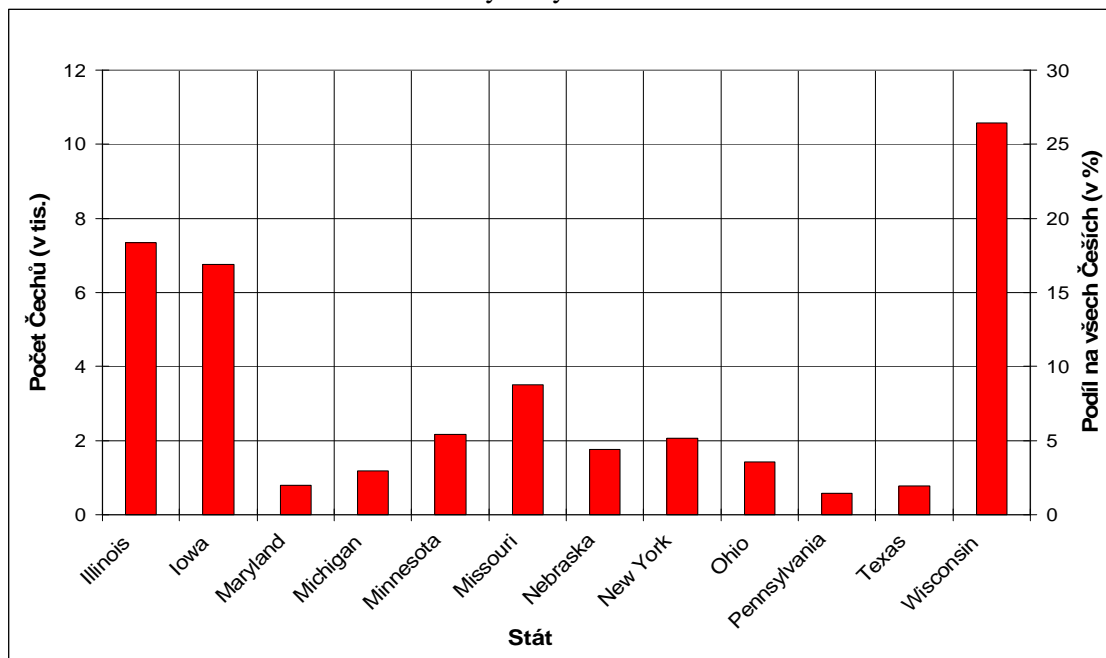
Zdroj: US Census Bureau

Jak můžeme vidět, bylo obyvatelstvo v této době silně koncentrováno v několika státech. Tento stav byl zapříčiněn tím, že se v této době stěhovali lidé spíše za volnou půdou než do měst, a proto preferovali státy, které byly pro tento druh imigrace nejvhodnější. Také je důležité upozornit, že většina států na západě USA nebyla k unii přičleněna, žili zde původní obyvatelé USA a migrace sem byla tedy velmi riskantní.

Na grafu č. 6 můžeme vidět, že ve dvanácti státech byl v roce 1870 absolutní počet i podíl Čechů na celkové české populaci v USA nejvyšší. V těchto dvanácti státech bylo koncentrováno 96,7 % Čechů.

Graf 6 – Rozmístění Čechů ve dvanácti vybraných státech USA v roce 1870

Zdroj: US Census Bureau

V 70. letech pokračuje stěhování do Kansasu, Nebrasky, ale také do Jižní a Severní Dakoty. Podle Maldwyna (1992) byli češi jedni z prvních kolonistů, kteří tyto státy osídlovali. Někteří lidé se vydávají dále na západ do Kolorada, Montany či Wyomingu, ale lze je počítat pouze na desítky.

V roce 1880 bylo při sčítání lidu napočteno 85 361 osob narozených v Českých zemích, což oproti cenzu minulému znamená zdvojnásobení počtu Čechů za deset let. Byla zjištěna menší koncentrace Čechů. Češi již tak výrazně nepreferovali Wisconsin (v roce 1870 zde žilo 26 % ze všech Čechů, v roce 1880 již jen 16 %) a naopak posílilo několik jiných států jako Nebraska, Texas, Minnesota, Ohio a New York (viz grafy 7 a 8). Ale i tak bylo preferováno stále jen asi 10 států jako hlavní cíle imigrace.

Od 80. let se Češi stěhovali více do měst. Prvním důvodem byla ubývající volná půda v USA a pak také nástup industrializace USA, a tedy větší potřeba dělníků ve městech. Hlavními centry imigrace bylo již zmiňované Chicago, Belleville (Illinois), New York, Cleveland (stát Ohio), Baltimore (stát Maryland) a další (Čapek 1920).

Za celá 80. léta 19. století přibýlo v USA více jak 30 tisíc osob narozených v Českých zemích. Při cenzu roku 1890 jich bylo již 119 197. Je tedy patrné, že i přes výkyvy v ročních přírůstcích způsobených hospodářskou situací, byl růst české menšiny v USA trvalý.

Při sčítání lidu v roce 1890 nebyl již Wisconsin státem s největším počtem Čechů. Přistěhovalcův do tohoto státu v 80. letech sláblo, Češi dávali přednost jižněji položenému státu Illinois. Zde bydlela skoro čtvrtina Čechů (22,5 %). Nebraska, která pro farmáře otevřela své hranice později, byla hlavním cílem farmářsky orientovaných přistěhovalců. Stala se státem

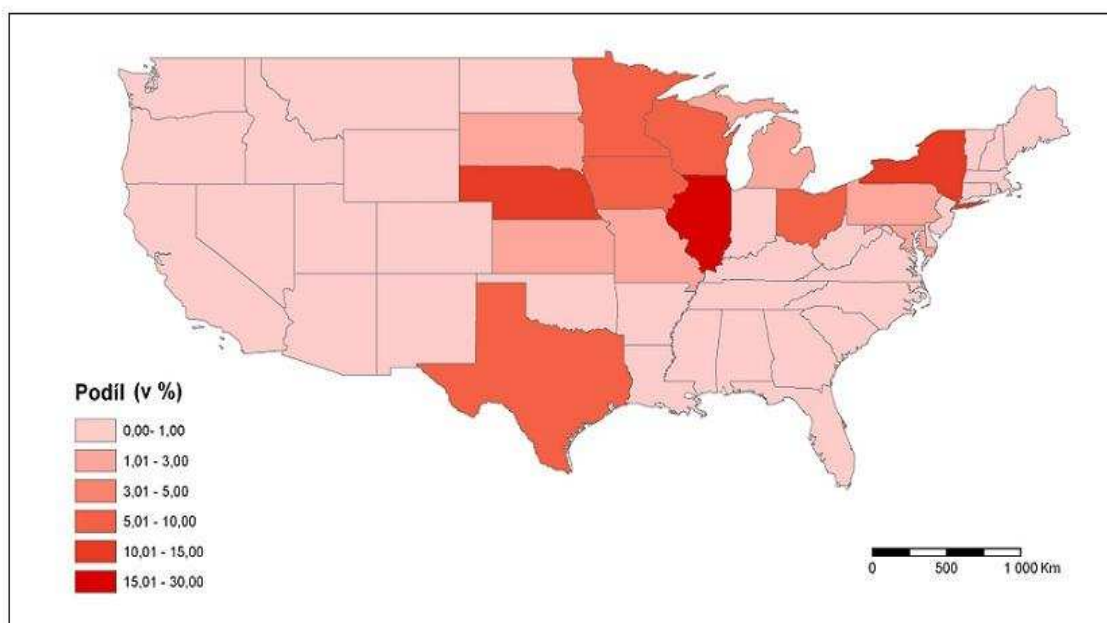
s druhou nejvyšší koncentrací Čechů (14,2 % ze všech Čechů). Dalším státem byl Wisconsin, který ztratil svou atraktivitu státu s volnou a levnou půdou. Někteří lidé se odtud dokonce druhotně odstěhovali do západnějších částí USA. V roce 1890 zde žilo 10,2 % ze všech Čechů. Státem, který také ztratil na významu, byla Iowa. Naopak Ohio díky přílivu lidí do měst jako Cleveland nebo Cincinnati zaznamenalo přírůstek Čechů. Přehledně můžeme tento stav vidět na grafu č. 7.

Obecně tedy lze říci, že absolutní přírůstek zaznamenaly státy nabízející jak práci v továrnách tak i farmářské, ale jen ty, které byly pro kolonizaci otevřeny později.

V 90. letech 19. století se ještě více lidí koncentrovalo do měst. Na přelomu 19. a 20. století dochází k vyrovnání počtu Čechů na venkově a ve městech (Šatava 1996). A dochází tak k polarizaci české menšiny na městskou část, která rychleji podléhala asimilaci, byla v dalších generacích více vzdělanější a častěji se zapojovala do politického života, a na část venkovskou, kde se déle udržovaly české tradice i jazyk (Čapek 1926).

Mezi lety 1890 a 1900 přibylo téměř 40 tisíc osob českého původu. Šlo o ještě rychlejší nárůst počtu Čechů než v desetiletí předchozím. V censu roku bylo napočteno 156 867 Čechů.

Mapa 2 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 1900

Zdroj: US Census Bureau

V roce 1900 vypadala situace podobně jako v roce 1890. Stále více Čechů se koncentrovalo do státu Illinois (24,6 %). Tento stát s rozvíjejícím se průmyslem nabízel příchozím lidem práci. Dalším důvodem mohla být silná komunita českých přistěhovalců, především v Chicagu, kde mohli nově příchozí Češi hledat pomoc od svých krajanů.

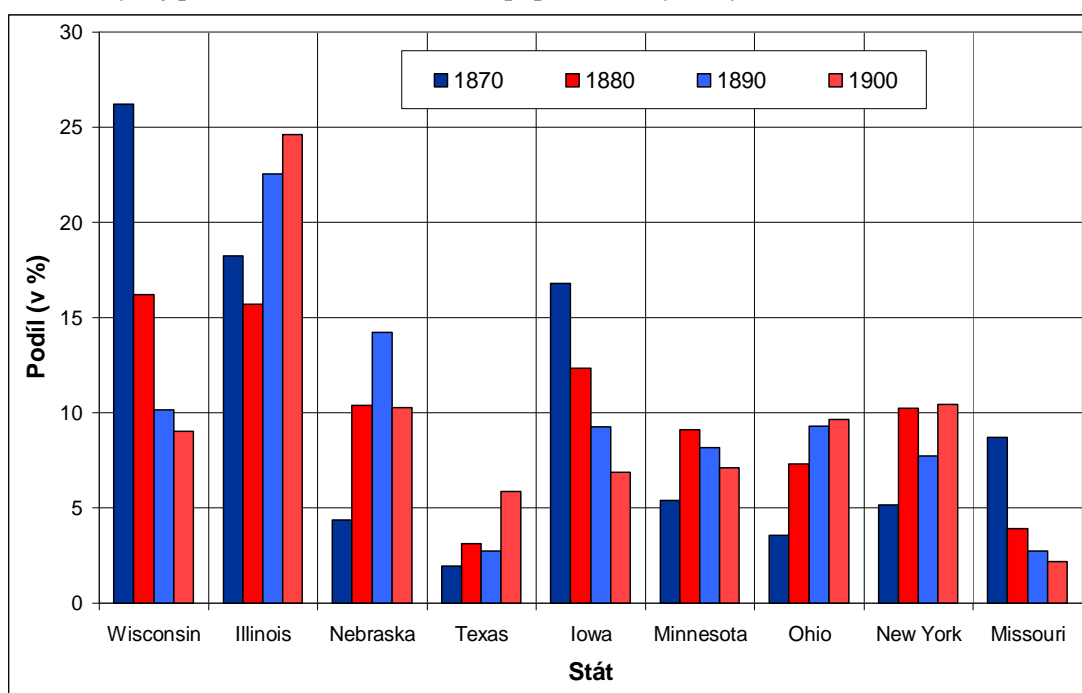
Dalším státem, nabízejícím možnost zaměstnání v průmyslu, byl New York, kde se v roce 1900 nacházelo 10,4 % Čechů. Stále ještě farmářská Nebraska byla osídlena 10,3 % Čechů, kteří žili především na venkově. Ale i zde lidé začali odcházet do měst, především do Omahy.

Rozmístění Čechů v roce 1900 můžeme podrobně sledovat na mapě 2. Je zde vidět, že koncentrace Čechů se oproti roku 1870 změnila ve směru lehké dekoncentrace, kdy se Češi přesunuli více západněji a na významu také nabytl stát Texas, který se v posledním desetiletí 19. století stal populárním místem imigrace především pro obyvatele moravských vesnic na Valašsku (Eckertová 2004).

Z grafů číslo 7. a 8. můžeme vidět, jak se měnil podíl českých obyvatel v devíti vybraných státech. Tyto státy byly nejvýznamnější co do počtu Čechů i do podílu na jejich celkovém počtu v rozmezí let 1870–1900. Lze zde pozorovat, že koncentrace Čechů se přelila ze států, kde byla od 50. let 19. století volná půda (Wisconsin, Iowa, Missouri), do států nabízejících pracovní příležitosti v průmyslu (Illinois, New York, Ohio), případně do států, které byly pro farmářství otevřeny později (Nebraska).

Ve farmářských státech středozápadu byl již v roce 1870 poměrně velký počet Čechů, který se již do roku 1900 radikálněji nezvýšil. Naopak státy, které nabízely práci v sekundéru, svůj počet obyvatel postupně navyšovaly. Stejně tak státy, které po roce 1862 nabízely volnou půdu pro farmáře k obdělání.

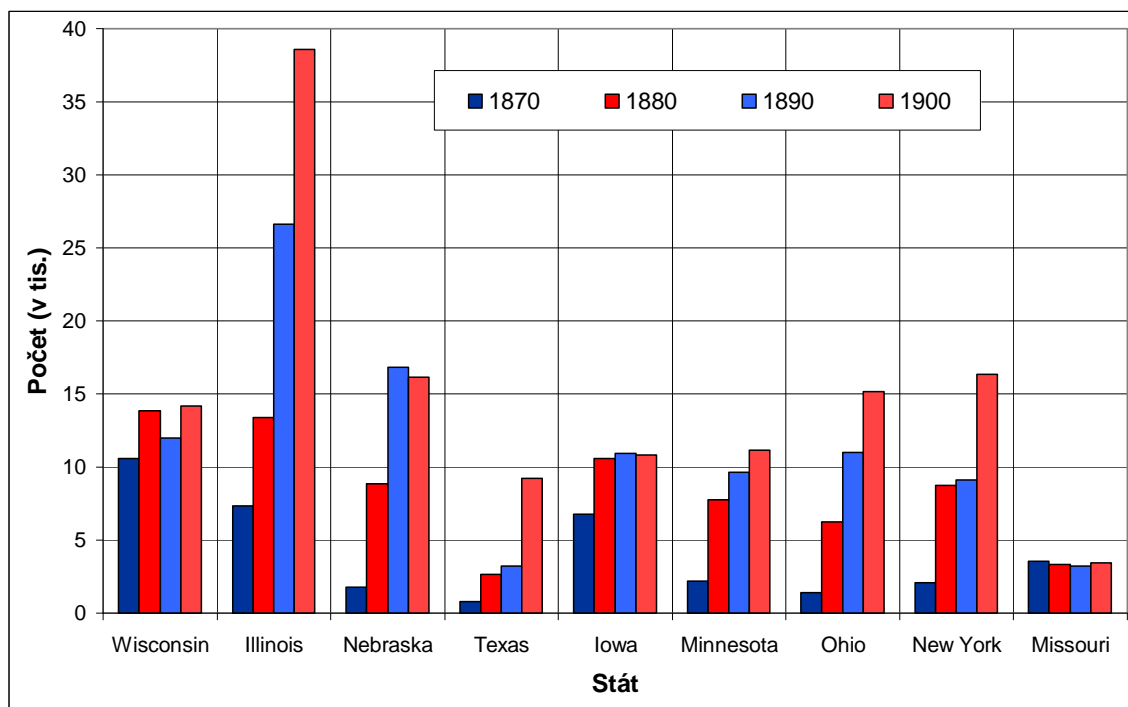
Graf č.7 - Vývoj podílu Čechů na celé české populaci ve vybraných státech USA (1870-1900)

Zdroj: US Census Bureau

Pro rok 1910 neznáme přesné rozmístění české menšiny ve všech státech. V publikacích o censu 1910 nejsou dostupné údaje o přistěhovalcích z Českých zemí. Víme ale, že ze 539 392 lidí hlásících se k českému mateřskému jazyku, žilo 23,0 % v Illinois, 9,4 % v Nebrasce, 9,3 % v Ohiu, 8,4 % ve Wisconsinu, 7,6 % v Texasu, 6,2 % v Minnesotě a 5,9 % v Iowě. Tyto státy byly obydleny více jak dvěma třetinami české populace v USA (Čapek 1926).

Graf č. 8 - Vývoj počtu Čechů ve vybraných státech USA (1870-1900)

Zdroj: US Census Bureau

3.2 Československá migrace (1920–1980)

Od roku 1920 se ve sčítání lidu objevovali Češi ve společné kolonce se Slováky pod souhrnným označením Čechoslováci (podle státního třídění). Rozdělit obě menšiny lze pouze podle mateřského jazyka, nikoli podle místa narození.

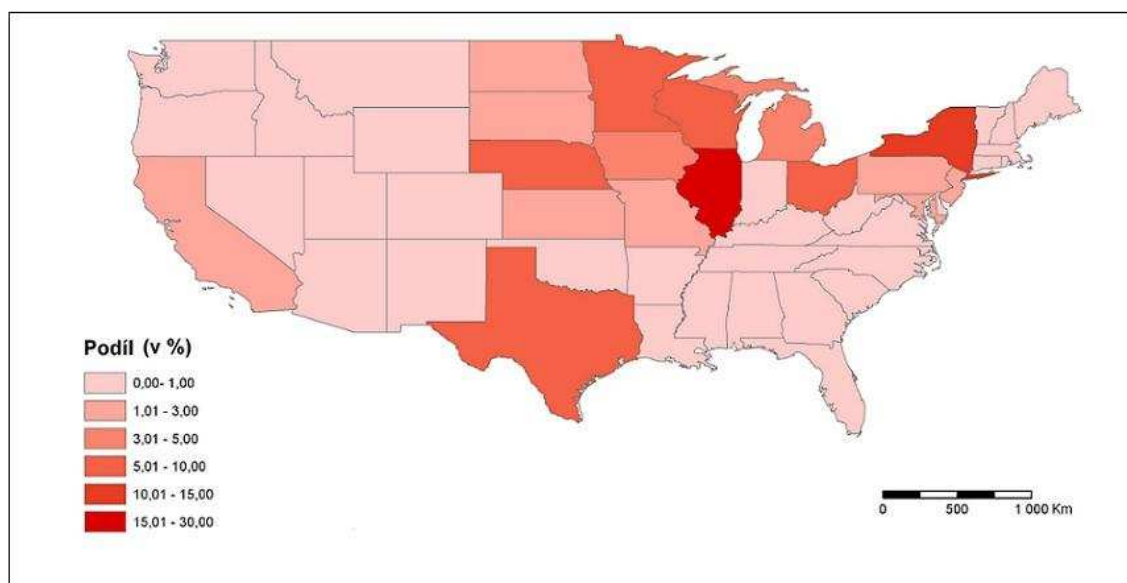
Z různých zdrojů víme, že slovenská migrace měla jiný charakter než migrace česká (Bielek 1986, Hanzlík 1970). Slovenská začala později, až v 70. letech 19. století, a proto měla z drtivé většiny už od počátku městský charakter. Mnoho Slováků proto nenajdeme ve státech, kam mířili od 50. let čeští farmáři za volnou půdou (zejména Wisconsin, Nebraska, Kansas, Texas, South Dakota, Iowa). Naopak nejvíce slovenských imigrantů mířilo do měst v okolí Velkých jezer, kde hledali práci v průmyslu. Tady proto můžeme naopak očekávat vyšší koncentraci Slováků oproti Čechům.

Sčítání lidu z roku 1920 napočítalo přes 195 tisíc Čechů první generace, kteří se narodili na území dnešní České republiky. Čechů všech generací podle české mateřské řeči (tedy včetně generace první) bylo napočteno necelých 622 tisíc.

V roce 1920 se nejvíce lidí s českým mateřským jazykem nacházelo v Illinois. Bylo to 22,5 %. Oproti roku 1910 se tedy tato silná koncentrace nezměnila. Koncentrace do měst kolem Velkých jezer pokračovala, což napovídá zvýšená koncentrace Čechů ve státech Ohio (9,5 %) a New York (8,5 %). Dále se koncentrovali Češi do farmářských států, které kolonisté osidlovali až později, tj. Texas (8,0 %), Nebraska (8,7 %). V dříve nejvíce populačně silném Wisconsinu dále ubýval počet Čechů.

Můžeme tedy říci, že i po první světové válce pokračovala postupná zvětšující se koncentrace do průmyslových měst a naopak se snižovala koncentrace v místech, kde česká migrace poprvé zapustila své kořeny. Podrobněji tento jev můžeme sledovat na mapě 3.

Mapa 3 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 1920

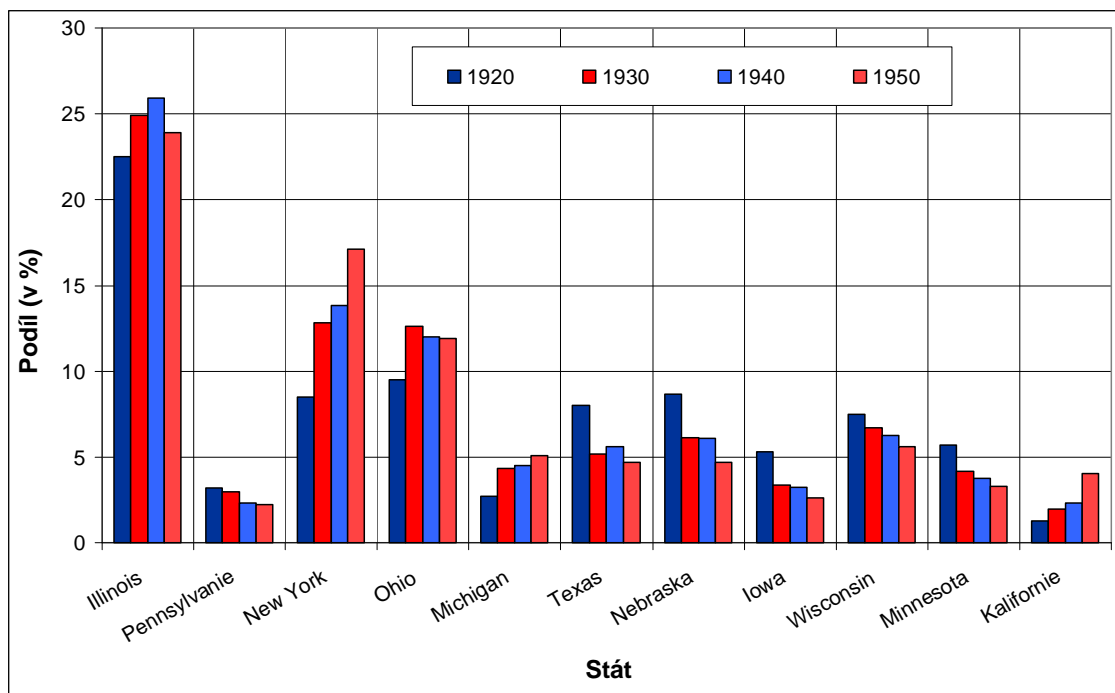
Zdroj: US Census Bureau

Rok 1930 znamenal početní vrchol české menšiny v USA. V censu tohoto roku bylo napočteno zhruba 233 tisíc Čechů první generace podle mateřské řeči. Díky poslední mohutné vlně přistěhovalců po první světové válce, kterou zastavili až kvóty pro přistěhovalce, se první česká generace naposledy rozrostla o výraznější přírůstek. V roce 1930 počet Čechů tedy kulminoval. Od tohoto roku se počet Čechů první generace snižoval. V roce 1940 bylo v první generaci zhruba 161 tisíc Čechů. V roce 1950 dokonce jen 137 tisíc. Za dvacet let došlo k úbytku o téměř 100 tisíc osob (tj. téměř o 2/5 lidí českého původu). Čím byl tento úbytek způsoben? V první řadě počty přistěhovalců byly nízké díky kvótám, krizi, válce a politické situaci v Československu (viz kapitola 2.). Další důležitý faktor byl dán demograficky. Nejpočetnější přistěhovalcká vlna z konce 19. a počátku 20. století vymírala.

Z grafu 10 můžeme vidět, že se tato situace v celých USA promítla i do situace v jednotlivých státech. Všechny státy s početně významnější menšinou od roku 1930 ztrácí obyvatelstvo českého původu. Nejvíce ztrácí ty státy, kam Češi mířili na přelomu 19. a 20. století (tj. Illinois, New York či Ohio). Jediným státem, kde došlo k přírůstku obyvatel byla Kalifornie. Tento stát se stal cílem nejen emigrantů z Československa, ale také druhotné migrace lidí českého původu v USA již dříve usazených.

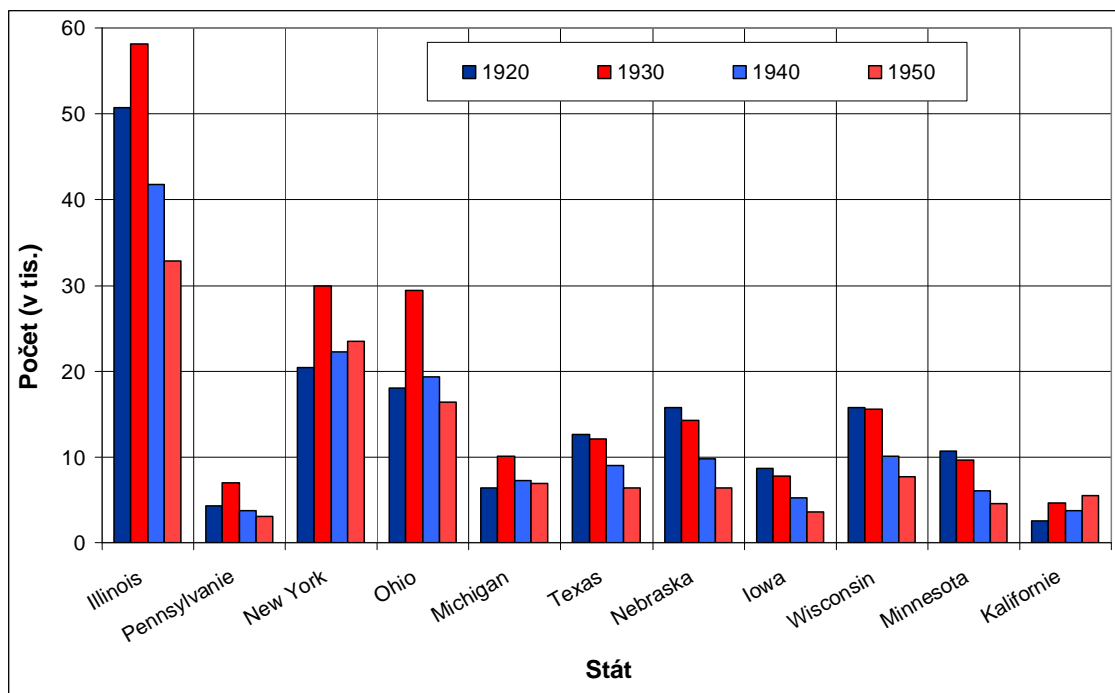
Graf 9 ukazuje relativní zastoupení Čechů v jednotlivých státech a je patrné, že největší relativní úbytek postihl státy, kde byla populace Čechů nejstarší, tedy kam se stěhovali nejdříve a žili zde spíše na venkově (Wisconsin, Nebraska, Texas, Iowa a Minnesota). Ve státech jako Illinois či Ohio obyvatelstva nebylo relativně mnoho nebo dokonce obyvatelstva relativně přibývalo jako v New Yorku díky tomu, že zde se Češi koncentrovali do měst a můžeme očekávat, že sem mířili nejen emigranti, ale také lidé z venkova v rámci procesu urbanizace.

Graf 9 - Vývoj podílu Čechů na celkové populaci Čechů ve státech USA (1920–1950)

Zdroj: US Census Bureau

Graf 10 - Vývoj počtu Čechů ve vybraných státech USA (1920–1950)

Zdroj: US Census Bureau

V 50. a 60. letech pokračuje ubývání Čechů první generace. Ani politická vlna migrace odhadovaná na 20 tisíc imigrantů (od roku 1948 do roku 1967 viz 2. kapitola) nedokázala tento trend zvrátit. V roce 1960 bylo sečteno jen 83 tisíc Čechů první generace podle mateřské řeči. Tento stav odpovídal roku 1880, tedy stavu před největší českou přistěhovaleckou vlnou.

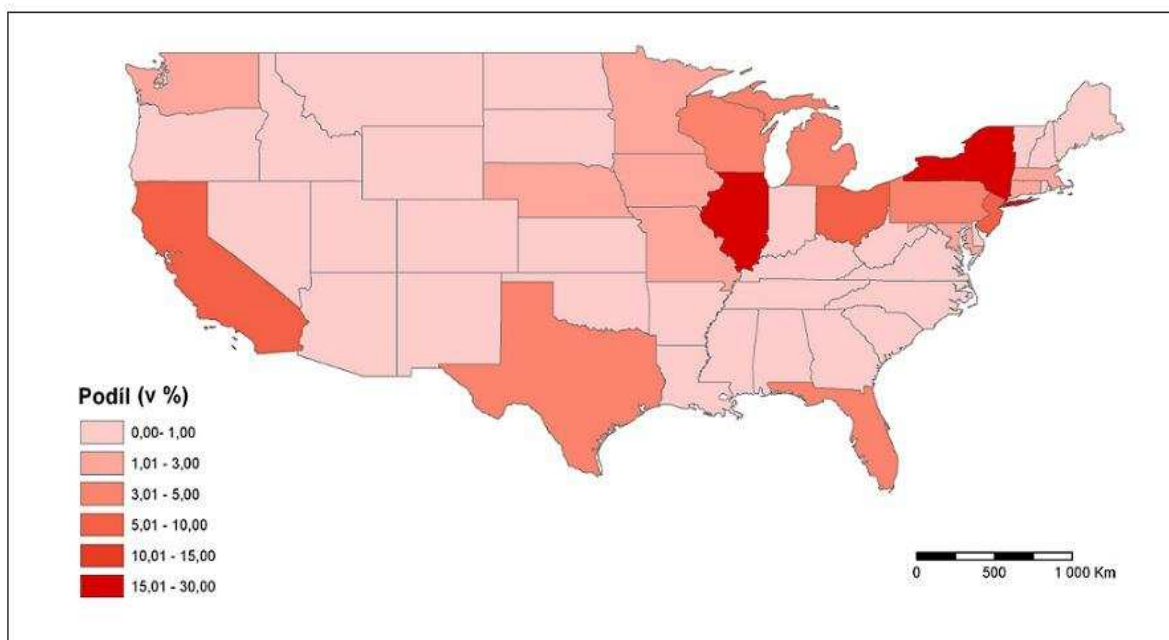
Úbytek vyšší než 50 tisíc osob byl dán hlavně demografickým vymíráním silných českých ročníků a naopak nepřibýváním migrantů nových.

Roku 1970 bylo sečteno 71 tisíc osob českého původu v první generaci. Oproti minulému censu došlo sice k dalšímu úbytku, nebyl však již tak značný (zhruba 12 tisíc osob). Jednak přibyla do USA vlna migrantů po roce 1968, ale také již vymřeli populačně nejpočetnější ročníky a demografické vymírání tedy již nebylo tak značné.

Celkový stav v roce 1980 není známý⁴, ale známe situaci alespoň ve většině států USA. A protože ve většině států, pro které jsou známa data, počet Čechů první generace poklesl, můžeme odhadovat, že poklesl i celkový počet Čechů v USA.

Politicky motivovaní přistěhovalci z Československa se z drtivé většiny stěhovali do měst, především do těch velkých, jako je Chicago, New York, Cleveland, Los Angeles a další. Je proto možné pozorovat měnící se koncentraci Čechů do míst okolo amerického pobřeží a do měst, kde již Češi žili (viz mapa 4).

Mapa 4 - Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 1970

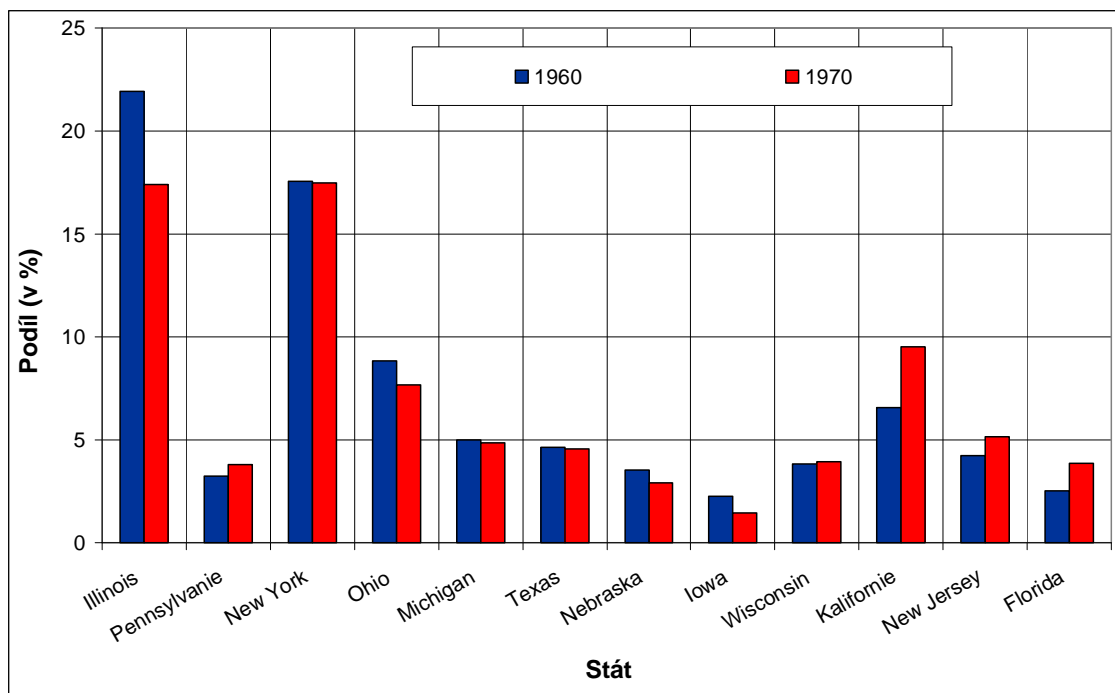
Zdroj: US Census Bureau

V grafu 11 a 12 je jasně patrné, že ve všech státech s významnější českou menšinou docházelo k snižování počtu osob první české generace. Tento trend odpovídal trendu celých USA. Výjimkou byly dva státy, které početně rostly. Byla to Kalifornie a Florida. Tyto státy se staly atraktivní nejen pro nové přistěhovalce, ale také jako cíle druhotné migrace Čechů.

Ještě v roce 1940 žilo na Floridě jen 477 Čechů (to představovalo 0,3 % ze všech Čechů). V roce 1950 to již bylo 1217 Čechů (0,9 %). Poté příliv Čechů ještě zesílil. V roce 1980 zde žilo 3 914 osob první české generace.

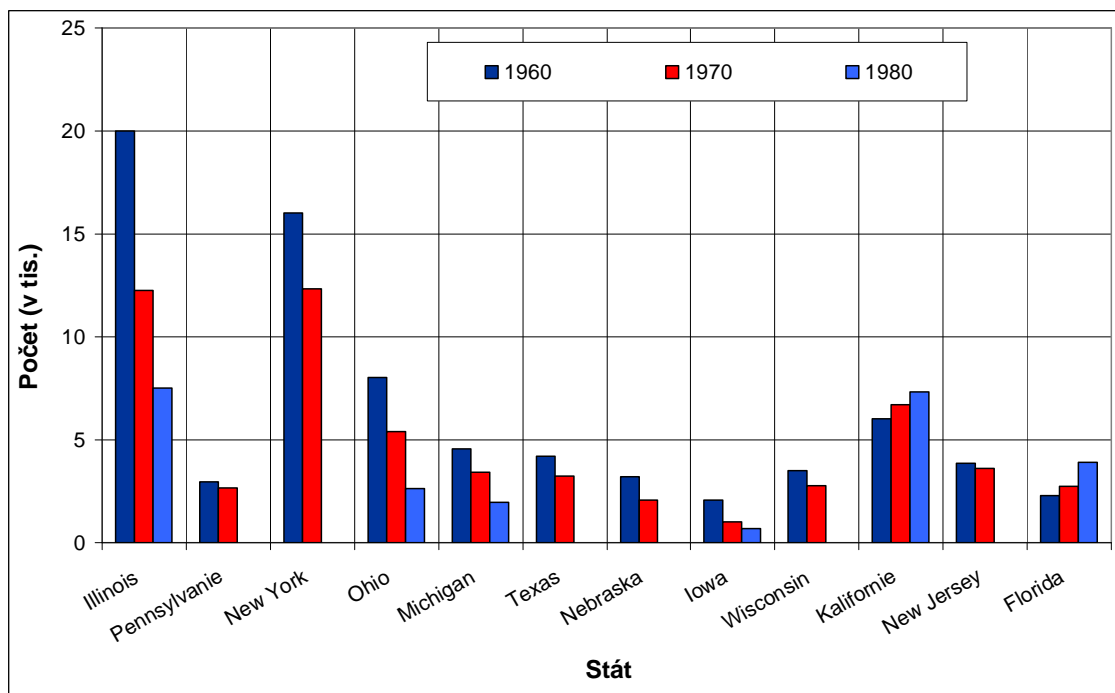
⁴ US Census Bureau pro tento rok neuveřejnil kompletní údaje a chybí i údaje za některé státy.

Graf 11 - Podíl Čechů na celé české populaci v USA (1960 a 1970)

Zdroj: US Census Bureau

Graf 12 - Počet Čechů ve vybraných státech USA (1960-1980)

Zdroj: US Census Bureau

Poznámka: pro rok 1980 některé údaje nejsou US Census Bureau publikovány

I ve státě Kalifornie se počet Čechů navýšil z 3 760 Čechů první generace v roce 1940 na 7 336 v roce 1980. Počet Čechů se zde téměř zdvojnásobil. Atraktivita tohoto státu pro Čechy byla tedy značná.

K nejdramatičtějšímu poklesu došlo ve státě Illinois, kde od roku 1960, kdy zde žilo lehce přes 20 tisíc Čechů první generace, poklesl stav do roku 1980 na téměř 1/3. V roce 1980 zde žilo jen 7 500 Čechů první generace. Tento pokles lze vysvětlit nejen vymíráním starého illinoiského osídlení, ale také snižující se atraktivitou Chicaga, které bylo dříve jedním z hlavních cílů osob hledajících práci v sekunděru.

Státy zemědělské ztrácely celé období po roce 1920 a tedy i v letech po druhé světové válce. Češi zde vymírají a noví přicházejí spíše výjimečně. Farmářský život láká jen pramálo přistěhovalců. I v těchto státech (Nebraska, Wisconsin, Texas, Minnesota, Iowa) se lidé stěhují do měst a městeček, kde hledají jistější práci než je práce v zemědělství.

3.3 Současná situace

Po roce 1989 se charakter migrace změnil. Nejde již o migraci vynucenou politickými podmínkami v Československu, a proto se naprosto ztrácí její politický charakter. Od roku 1990 se opět (po více jak 50 letech) vracejí ekonomické důvody vystěhování do USA.

V censu roku 1990 se již nepoužívá jako základním vodítkem národnosti mateřská řeč ani země narození. Základní otázkou je původ dotyčného člověka a to hlavní a druhotný (či vedlejší). Celkově se k hlavnímu původu jako českému přihlásilo 1,01 milionu osob. Jako svůj vedlejší nebo druhotný původ uvedlo 601 tisíc osob český. Osob českého původu hlavního či vedlejšího bylo tedy v roce 1990 1,61 milionu.

Pro rok 2000 uvádí Americký statistický úřad 656 tisíc osob hlavního českého původu, 286 tisíc československého původu (z čehož můžeme odhadnout polovinu Čechů a polovinu Slováků), 514 tisíc osob českého vedlejšího původu a 117 tisíc osob československého vedlejšího původu (opět odhadujeme polovinu Čechů). Celkem tedy bylo v roce 2000 na území USA asi 1,37 milionu osob českého původu.

Oproti roku 1990 je to pokles o téměř 250 tisíc osob. Tento pokles je způsoben několika faktory. Prvním je reemigrace některých lidí zpět do České republiky. Tento proud nebyl však natolik významný, aby tak velký pokles vysvětlil. Dalším důvodem je jistě vlna nadšení, kterou v americké společnosti vyvolala Sametová revoluce a tím i větší chuť lidí s českým původem se k tomuto původu hlásit. Do roku 2000 jistě toto nadšení hlásit se k národnostem bývalé komunistické Evropy opadl a pokles tam může být způsoben nejen faktickým snížením počtu osob českého původu, ale také neochotou se k tomuto původu hlásit⁵. Snížení mohlo také zavinit skutečné ubývání české populace v USA dané demografickým vymíráním nebo množstvím nelegálně žijících Čechů, kteří v censu zahrnuti nejsou.

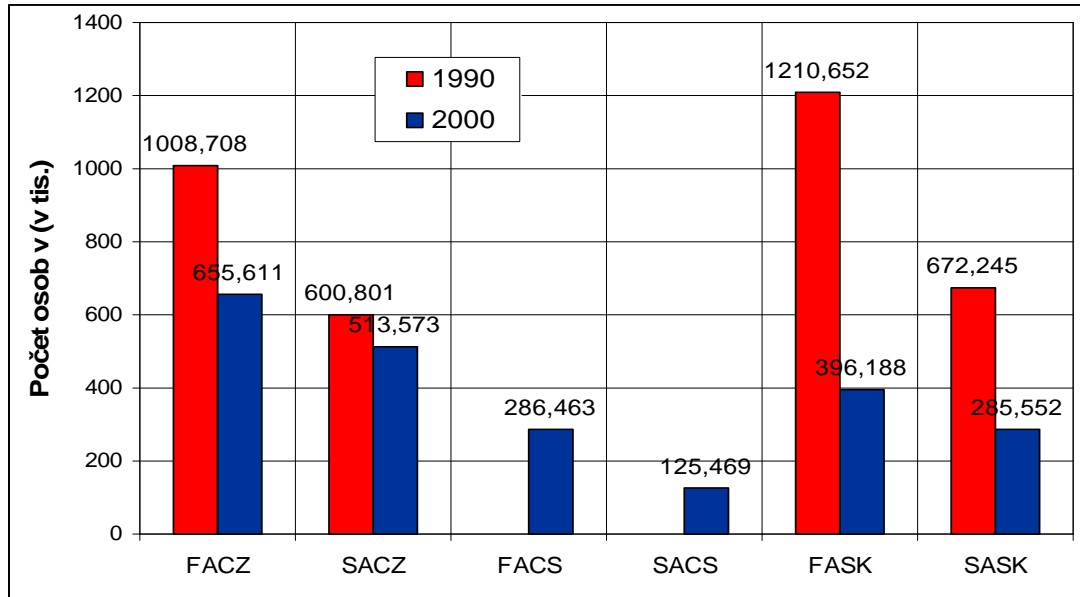
Rozložení Čechů se oproti minulým censům změnilo. Protože se již nezjišťují jen lidé narození v České republice (respektive v Československu) a tím tedy jen první generace přistěhovalců, ale naopak se mohou k českému původu hlásit lidé bez ohledu na to, jestli jsou sami přistěhovalci či jsou potomky přistěhovaleckých generací. Je tedy logické, že se k českému původu hlásí v těch oblastech a v těch státech, kde se povědomí české krajanské obce udrželo déle. Takovými státy jsou například Texas, Iowa či Wisconsin, kam již sice po první (respektive druhé) světové válce nepřichází hlavní proud přistěhovalců, ale lidé z české menšiny tu žijí na

---

⁵ V uvedených letech poklesl i počet osob hlásících se k původu maďarskému (o 200 tisíc lidí), polskému (o 400 tisíc), litevskému (o 150 tisíc) či ruskému (o 300 tisíc osob).

malých městech či přímo na venkovských farmách a díky tomuto životu vzdálenému asimilačním tlakům velkých měst si udrželi povědomí o svém původu, jsou tu ještě lidé ze čtvrté či páté generace, kteří umí mluvit česky a kteří zde pořádají české kulturní akce (Eckertová 2004).

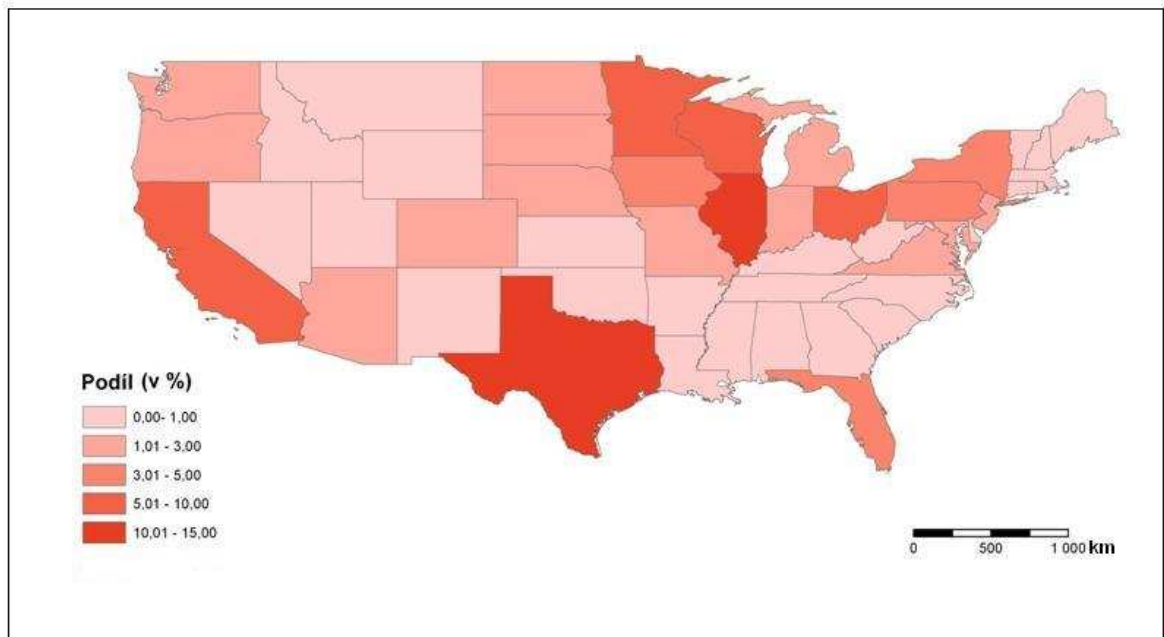
Graf 13 – Počty lidí českého, československého či slovenského původu v letech 1990 a 2000

Zdroj: US Census Bureau

Vysvětlivky: FACZ – Hlavní původ český, SACZ – Vedlejší původ český, FACS – Hlavní původ československý, SACS – Vedlejší původ československý, FASK – Hlavní původ slovenský, SASK – Vedlejší původ slovenský

Mapa 5 – Rozmístění Čechů ve státech USA v roce 2000

Zdroj: US Census Bureau

Dalšími státy, kde se česká menšina více koncentruje, jsou Kalifornie, Florida, Illinois, Ohio a většina států kolem Velkých jezer. Rozdíly mezi jednotlivými státy jsou zřejmé. Jsou tu tři typy států s výraznější menšinou Čechů, kdy v prvních státech je stará krajanská obec žijící zde po mnoho generací, kde neaktivnějšími a nejuvědomělejšími Čechy (ve smyslu hlášení se k české menšině) jsou lidé spíše z menších měst a farem, kde se čeština a povědomí české sounáležitosti udrželo po generace. Do této skupiny patří již zmíněné státy Wisconsin, Texas a Iowa.

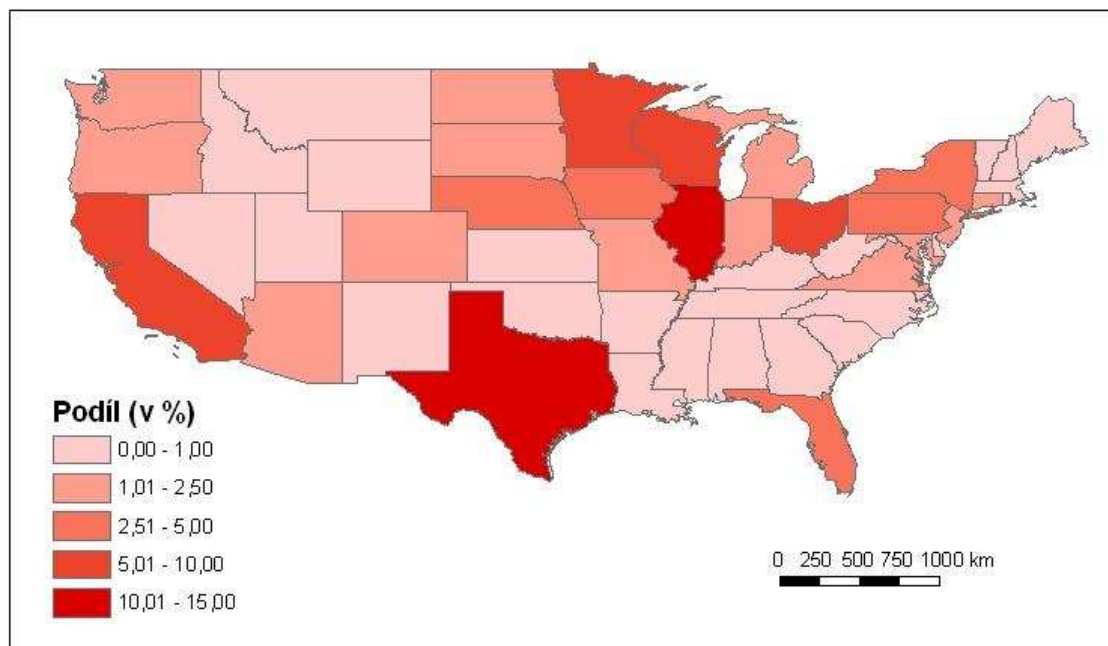
Druhým typem jsou státy, kde se krajanská menšina formuje již od 19. století a kontinuálně se vyvíjí již přes sto let. Zde se k českému původu hlásí jak generace starší, tak i nově příchozí, které jsou zde nedlouho. Můžeme sem přiřadit státy kolem Velkých jezer jako je Illinois, Ohio, Minnesota, Pensylvánie nebo New York.

Třetím typem jsou státy s relativně novou krajanskou menšinou, která se zformovala až po druhé světové válce a žije zde proto početnější první a druhá generace, které se ke svému původu hlásí. Sem patří pouze dva státy – Florida a Kalifornie.

3.4 Shrnutí

Pokusme se zrekapitulovat vývoj rozmístění Čechů v USA od roku 1870 do roku 2000. Češi nejprve preferovali místa vhodná pro zemědělství, snadno dosažitelná a s levnou půdou. Po roce 1880 se většina Čechů stěhuje do měst, kde hledá práci v průmyslu. Proto se mění preference cílových států ze zemědělských na Středo západě na průmyslověji se rozvíjející kolem Velkých jezer. Na oblibě také roste Texas jako místo přistěhovalců z Moravy.

Mapa 6 – Podíl z celkové početní změny české menšiny v celých USA mezi lety 1870 a 2000 v jednotlivých státech USA

Zdroj: US Census Bureau

V letech mezi světovými válkami se české etnikum koncentruje na tradičních místech Středozápadu a kolem Velkých jezer. Po druhé světové válce jsou preferovány státy Florida a Kalifornie jako cíle nové přistěhovalecké vlny. Při posledním censu bylo zjištěno, že všechny generace hlásící se k českému původu se koncentrují hlavně ve státech zemědělských, nových místech imigrace (Kalifornie a Florida) a také v tradičně průmyslovějších státech kolem Velkých jezer, které jsou charakteristické spíše městským obyvatelstvem.

Porovnání rozmístění Čechů můžeme vidět na mapě 6, kde je zobrazen podíl jednotlivých států na celkové početní změně v celých USA mezi lety 1870 a 2000. Je zde patrné, že k největším změnám došlo samozřejmě ve státech, kam se lidé v tomto období nejvíce stěhovali. Jsou to především státy Texas, Illinois, dále pak Wisconsin, Minnesota, Kalifornie, Ohio a Florida. U ostatních států není podíl na početní změně mezi danými lety tak značný a je tedy patrné, že růst zde nebyl početně tak vysoký.

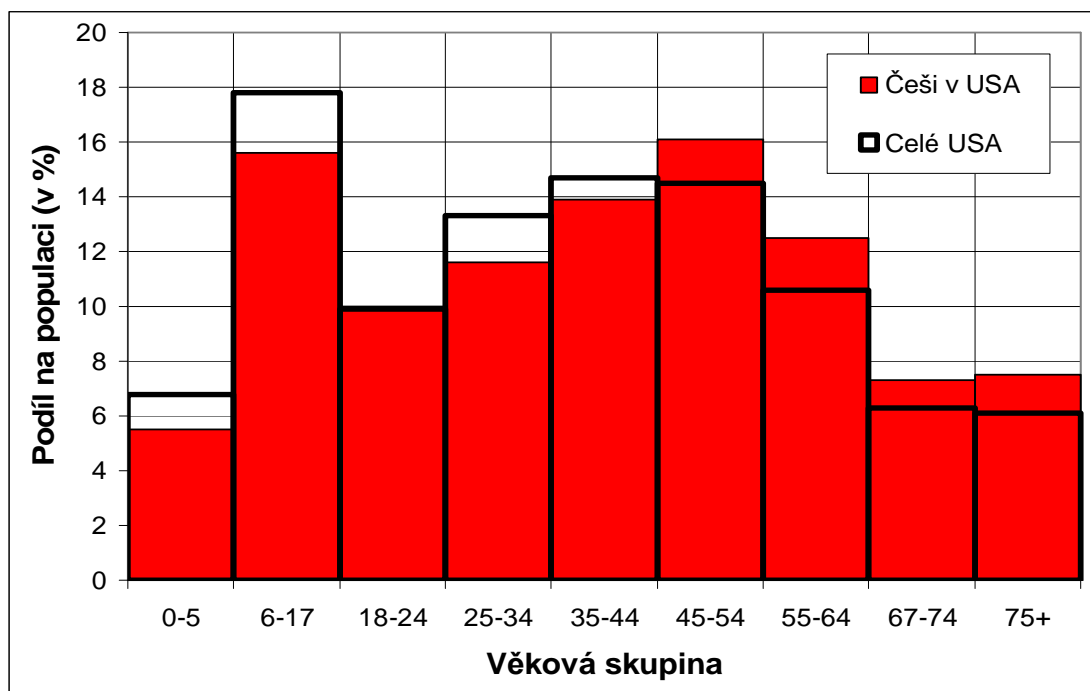
4. Charakteristiky současné české menšiny v USA

4.1 Porovnání české menšiny s celkovou americkou populací

V roce 2006 provedl Americký statistický úřad obsáhlé šetření obyvatelstva. Zjišťovala se základní demografická data, ale i údaje o vzdělání, životní úrovni, podmínkách bydlení a mnoho dalšího. Výsledky byly tříděny i podle národností, a proto můžeme porovnat celkovou americkou populaci s celou českou menšinou žijící v USA.

Šetřením bylo napočteno 1,637 milionu Čechů žijících v USA. Oproti roku 2000 je to vzrůst o téměř 300 tisíc osob. Z dotazníku není ovšem patrné, jak zněla konkrétní otázka a zda jde o osoby podle obou původů či jestli je použito jiné třídění. Nelze proto říci jestli došlo k početnímu vzrůstu fakticky či jestli jde jen o vzrůst zapříčiněný změnou statistiky.

Graf 14 – Věkové složení celkové americké populace a amerických Čechů

Zdroj: US Census Bureau

Poznámka: Věkové skupiny jsou dány daty US Census Bureau.

Češi jsou průměrně starší, než je celková americká populace. Jejich průměrný věk je 40,7 let oproti 36,4 let všech Američanů. Jak můžeme vidět na grafu 14, je česká populace starší díky nižšímu zastoupení lidí ve věkových skupinách do 45 let a naopak více zastoupená ve věkových skupinách nad 45 let.

Česká menšina má také nižší plodnost než celková americká populace. Obecná míra plodnosti⁶ dosahuje u americké populace téměř 55 dětí na 1 000 žen ve fertilním věku (pro rok 2006), česká populace vykazuje hodnotu 45 dětí na 1 000 žen ve fertilním věku. Hodnota pro české ženy je tedy o 10 dětí na 1 000 žen nižší, což je zapříčiněno nižšími počty žen ve věkových skupinách 25 - 45 let a tím jsou i početně nižší dětské ročníky do 18 let.

Mimomanželská plodnost⁷ je také v české populaci nižší. Z dětí narozených v roce 2006 bylo 20,8 % dětí narozených mimo manželství oproti 32,8 % dětí narozených mimo manželství v celé americké populaci. Můžeme z toho soudit, že Česká populace v USA je oproti americké konzervativnější v otázce dětí narozených mimo manželství a volí proto děti narozené v manželství.

Z osob nad 15 let žije také více lidí v manželství (53 % českých Američanů oproti 50 % ze všech Američanů). Je to samozřejmě dáno hlavně věkovou strukturou, která je u českých krajanů nadprůměrná v ročnících nad 45 let, kdy jsou již lidé žijí častěji v manželství, oproti nižším ročníkům do 25, 30 let, kdy stále více osob v těchto věkových skupinách zůstává svobodných.

Vysokou školu nebo dokonce postgraduální studium mělo v roce 2006 35,6 % českých krajanů, oproti 27,0 % Američanů⁸. Češi tedy patří v USA mezi vzdělanější část populace.

Ze všech Čechů v USA uvádí jen 5,3 %, že doma mluví jinou řečí než je angličtina. Není zde uvedeno jakým, ale můžeme odhadovat, že z drtivé většiny půjde o češtinu. Odpovídá to i skutečnosti, že z celkového počtu lidí hlásících se k českému původu jen 2,75 % uvádí, že se narodili mimo území USA.

4.2 Porovnání nejvýznamnějších českých menšin v USA podle jednotlivých států

V již výše zmíněném šetření v roce 2006 byly výsledky tříděny nejen podle národností, ale i podle států. Je proto možné porovnat některé české menšiny navzájem a s celkovou populací USA. Americký statistický úřad zveřejnil údaje pro státy, kde je česká populace početně vyšší než 65 000 osob. Jsou to státy Kalifornie (93 229), Florida (65 525), Illinois (133 402), Minnesota (103 858), Nebraska (100 838), New York (65 433), Ohio (76 423), Texas (215 867) a Wisconsin (110 192).

Z těchto devíti států jsem vybrala Kalifornii, Illinois a Texas jako státy reprezentující určité skupiny české menšiny v USA. Kalifornie, jako stát kolonizovaný sice po celou dobu českého přistěhovalectví, ale nejvíce po druhé světové válce, reprezentuje představitele prvního

---

⁶ Obecná míra plodnosti je počet dětí narozených během jednoho roku vztažený na počet žen ve věku 15-45 (resp. 50) let. Vztahuje se na 1 000 žen. Je to vhodný ukazatel plodnosti, pokud nejsou narozené děti tříděné podle věkových skupin matek (jednoletých či víceletých) (Pavlík 1986).

⁷ Mimomanželskou plodností rozumíme plodnost žen svobodných, rozvedených či ovdovělých (Pavlík 1986).

⁸ Počítáno ze všech osob starších 25 let.

typu. Illinois je starý průmyslový stát, který láká české dělníky již od 80. let 19. století. Je představitelem druhého typu. Texas je farmářský stát. Od 50. let 19. století lákal české přistěhovatele levnou půdou a teplým klimatem. Dodnes se zde část české menšiny věnuje zemědělství.

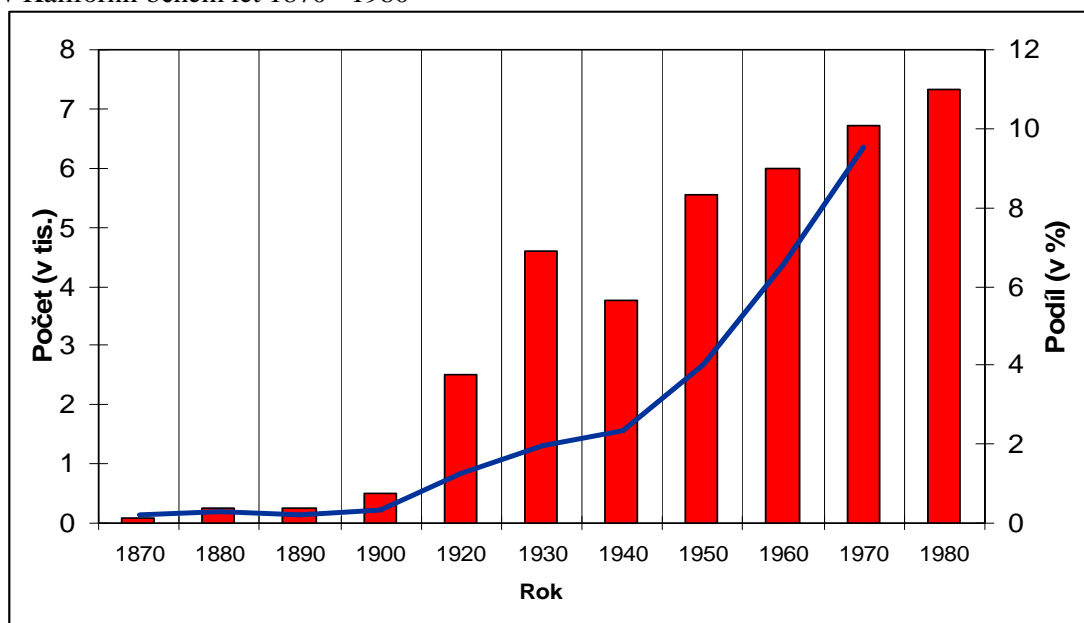
4.2.1. Kalifornie

V Kalifornii podle údajů Amerického statistického úřadu z roku 2006 žije 93 229 osob hlásících se k českému původu. Tito lidé jsou především sekundárně přestěhovaní lidé nebo exulanti z let 1948–1989. Jsou více než v jiných státech integrováni do americké populace, proto je jejich identifikace s českou menšinou menší. I přes to existuje v Kalifornii 23 krajanských spolků a organizací. Vydává se zde 6 novin a časopisů. Většina spolků a časopisů se však potýká s problémem nedostatku členů (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010).

Přistěhovalectví do Kalifornie má dlouhou historii. Začalo již na počátku 50. let 19. století, kdy nastalo období zlaté horečky. V této fázi sem přibýly desítky Čechů. Tito lidé chtěli rychle zbohatnout na zlatu. V době jejich příchodu však zlatá horečka již končila, a tak žádné zlato neobjevili a namísto toho se stali farmáři a ovocnáři (viz kapitola 3.1).

V průběhu 19. a 1. poloviny 20. století se do Kalifornie stěhovali další Češi, ale jejich počty nebyly tak významné jako počty lidí přistěhovaných do oblasti kolem Velkých jezer či do Texasu, i když česká menšina v Kalifornii nebyla nikdy nevýznamná. Do počátku 20. století zde žilo necelé jedno procento ze všech Čechů žijících v USA, ale na přelomu století se stala Kalifornie atraktivnější díky zlepšení dopravní dostupnosti, a tak v roce 1920 zde žilo 1 % ze všech Čechů, v roce 1940 již 2,3 % ze všech Čechů a v roce 1950 to byla 4 % (US Census Bureau).

Graf 15 – Vývoj počtu osob českého původu a podílu na celé české menšině žijící v USA v Kalifornii během let 1870 - 1980

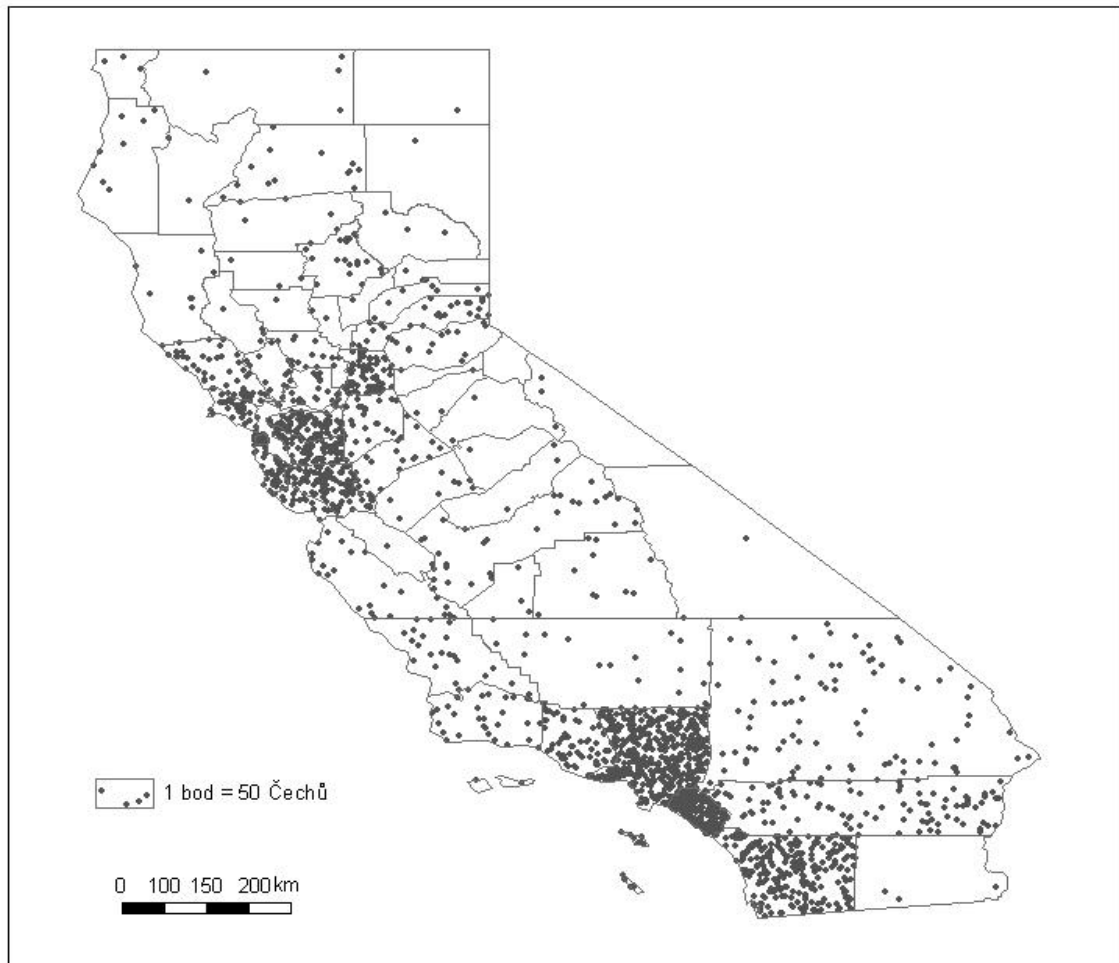

Zdroj: US Census Bureau

Poznámka: Pro rok 1980 není uveden podíl, který tvořila česká populace v Kalifornii na celé české populaci v USA, protože US Census Bureau neuvádí přesný počet všech Čechů v USA, tedy podíl není možné vypočítat.

Při posledním censu z roku 2000 zde bylo napočteno 77 673 osob českého původu a tento počet tvořil více jak 6,5 % ze všech Čechů hlásících se na území USA ke svému původu. Je tedy patrné, že v průběhu doby Kalifornie přibývala početně i procentuelně na významu (viz graf 15). Roli v tom hrála hlavně druhotná migrace od 20. let 20. století a politická migrace od 50. let do let 80. Kalifornie je tak dnes jedním z početně nejvýznamnějších států co se české menšiny týče.

Mapa 7 – Rozmístění Čechů v Kalifornii podle jednotlivých okresů (counties) v roce 2000

Zdroj: US Census Bureau

Na mapě 7 můžeme vidět rozmístění Čechů v Kalifornii při posledním censu v roce 2000. Pobřežní okresy jasně dominují nad vnitrozemskými a z nich hlavně dvě oblasti. První jižněji položená oblast kolem Los Angeles a San Diega, kde žije dohromady přes 23 tisíc Čechů a dále pak severněji položená oblast kolem San Francisca (Sacramento, Santa Clara a další). Češi tedy v Kalifornii dávají přednost bydlení v městských regionech.

V roce 2006 při šetření Amerického statistického úřadu bylo napočteno 93 229 Čechů v celé Kalifornii. Z šetření dále vyšlo, že průměrný věk Čechů v Kalifornii je 43,7 let pro obě pohlaví, což jasně ukazuje, že česká populace je zde poměrně starší než americká. Odpovídá tomu i nízká hodnota ukazatele obecné plodnosti – 32,1 dítěte na 1 000 žen v plodném věku,

kdy je tento ukazatel o 20 dětí na 1 000 žen nižší než u průměrné americké populace a o 10 dětí na 1 000 žen nižší než u celé české menšiny v USA.

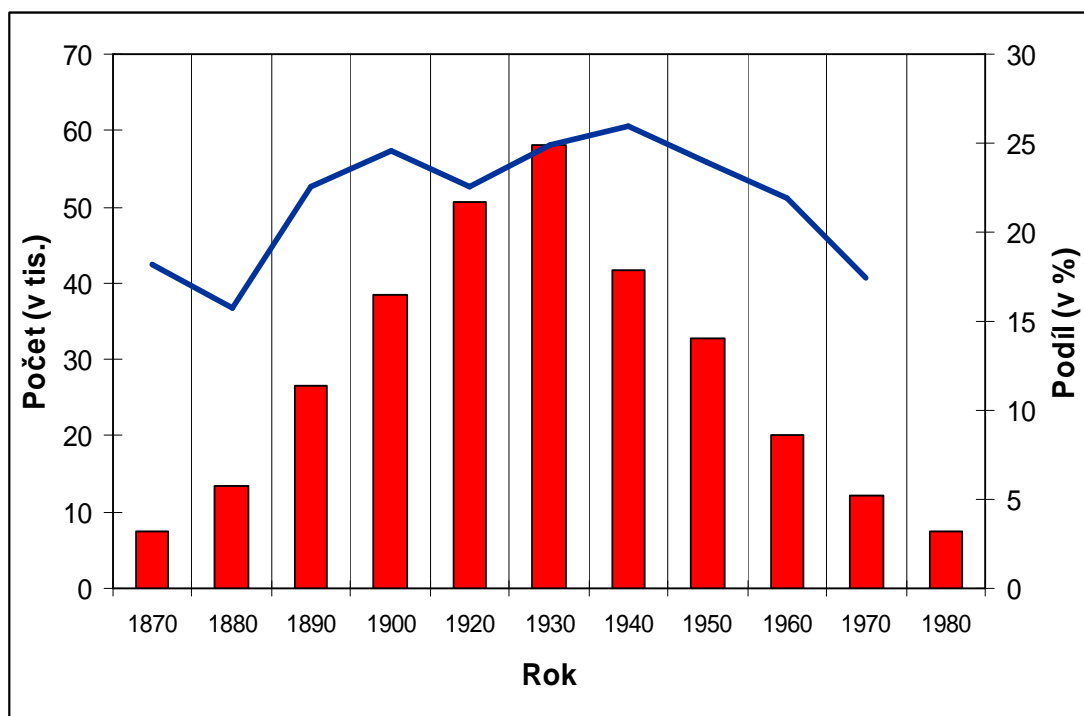
Češi v Kalifornii jsou oproti průměrné americké populaci mnohem vzdělanější. Téměř polovina z nich (48,4 %) dosáhla nějakého vysokoškolského vzdělání. Jinou řečí než angličtinou hovoří doma pouze 7,9 %. Je to hodnota mírně nad průměrem celé české menšiny v USA, ale i zde je patrné, že Češi jsou již do americké společnosti plně integrováni. Jde jak o potomky dalších generací, tak o politické emigranty z dob komunistické nadvlády v Československu, kteří se díky svému vzdělání lépe integrovali než ekonomičtí přistěhovalci z let před druhou světovou válkou. Lidí, kteří se narodili mimo USA a hlásí se k českému původu je 5 741, což je lehce přes 6 % z celé české populace v Kalifornii.

4.2.2. Illinois

Illinois a obecně státy kolem Velkých jezer byly pro Čechy vždy hlavním centrem přistěhovalectví. Stát Illinois se během prvních desetiletí českého přistěhovalectví přirozeným centrem této oblasti a to především město Chicago, kde se odehrávala většina kulturního a politického života české menšiny v tomto státě (Čapek 1920).

Na grafu 16 můžeme vidět, jak stát Illinois početně rostl až do krize ve 30. letech 20. století, kdy dosáhl počet Čechů v tomto státě vrcholu. Od té doby naopak klesal tak, jako se početně snižovala i česká populace v USA.

Graf 16 – Vývoj počtu osob českého původu a podílu na celé české menšině žijící v USA v Illinois během let 1870 - 1980

Zdroj: US Census Bureau

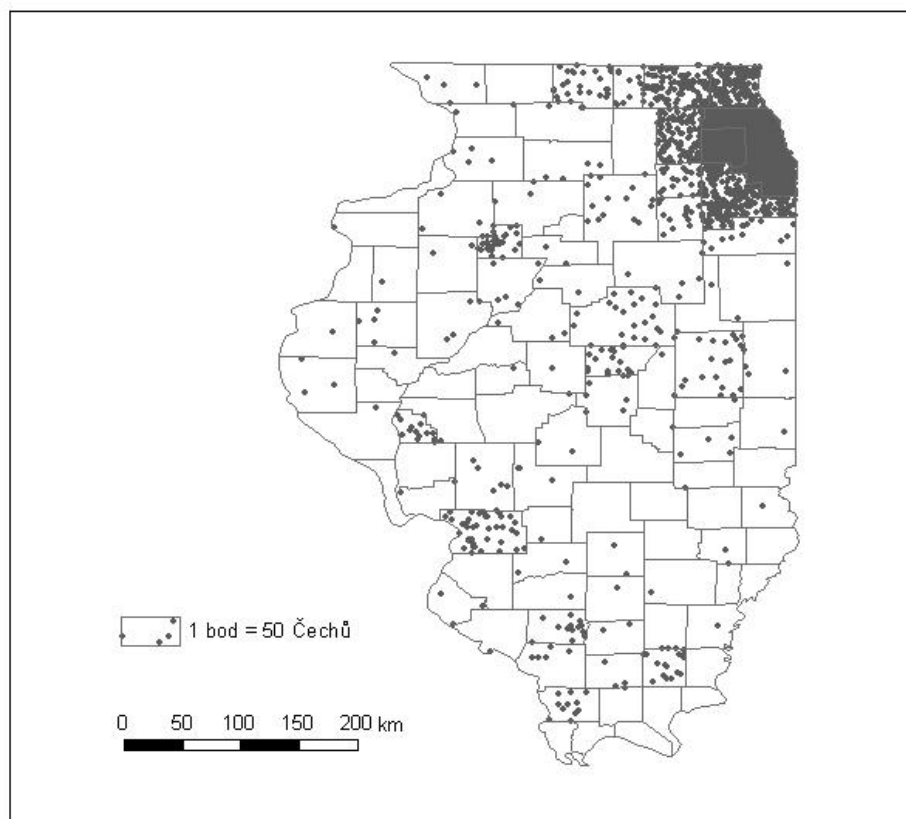
Poznámka: Pro rok 1980 není uveden podíl, který tvořila česká populace v Illinois na celé české populaci v USA, protože US Census Bureau neuvádí přesný počet všech Čechů v USA, tedy podíl není možné vypočítat.

Češi ve státě Illinois tvořili vždy podstatnou část české populace v USA. Mezi lety 1870-1970 se jejich podíl na celkové české populaci v USA pohyboval mezi 15 a 25 %. Stát Illinois s městem Chicagem se proto stal centrem české menšiny v USA. Již v roce 1853 bylo Chicago připojeno k železnici a stalo se tak centrem přílivu nových přistěhovalců. S přílivem lidí se rozvíjel i jejich kulturní život v Chicagu. V roce 1855 vznikla v Chicagu první česká hospoda s tančírnu. Necelých deset let poté, v roce 1863, vznikla první česká kulturní organizace Slovanská lípa, v roce 1866 Czech workman's club, 1870 první český pěvecký sbor Lyra a v roce 1879 Sokol Americký (Laska 1978). Krom těchto vznikalo samozřejmě mnoho dalších organizací a spolků. Zpočátku tvořili přistěhovalci v Illinois i Chicagu nejnižší společenské třídy živící se manuální prací v průmyslu. Postupem času se ale druhá a třetí generace vypracovala a kolem roku 1920 tvořila většina českého obyvatelstva v Chicagu střední třídu (Laska 1978).

V současné době zde vychází více jak deset periodik, do roku 2007 fungovala česká televize Orbis a dosud funguje České rádio v Chicagu (blíže viz www.krajane.net). Při posledním censu v roce 2000 bylo sečteno v Illinois téměř 124 tisíc osob hlásících se k českému původu.

Rozmístění české menšiny v Illinois při censu roku 2000 můžeme vidět na mapě 8, kde je jasně patrná silná koncentrace Čechů při pobřeží jezera Michigan. Jen v okrese Cook, kde leží město Chicago, žije 62 tisíc Čechů, v dalších okolních okresech je to pak téměř 50 tisíc osob českého původu. Ve zbytku státu jsou Češi v dalších městských oblastech jako je Peoria na severozápadě státu, Springfield poblíž západní hranice státu či Belleville u jihozápadní hranice.

Mapa 8 – Rozmístění Čechů v Illinois podle jednotlivých okresů (counties) v roce 2000

Zdroj: US Census Bureau

Šetření Amerického statistického úřadu z roku 2006 napočítalo v Illinois 133 402 osob českého původu. Je to zvýšení oproti censu z roku 2000 o 9 tisíc osob. Jejich průměrný věk byl 43,1 let, což je o 7 let více než je celonárodní průměr USA. Vyššímu průměrnému věku odpovídá i nižší plodnost a to 30 dětí na 1 000 žen v plodném věku.

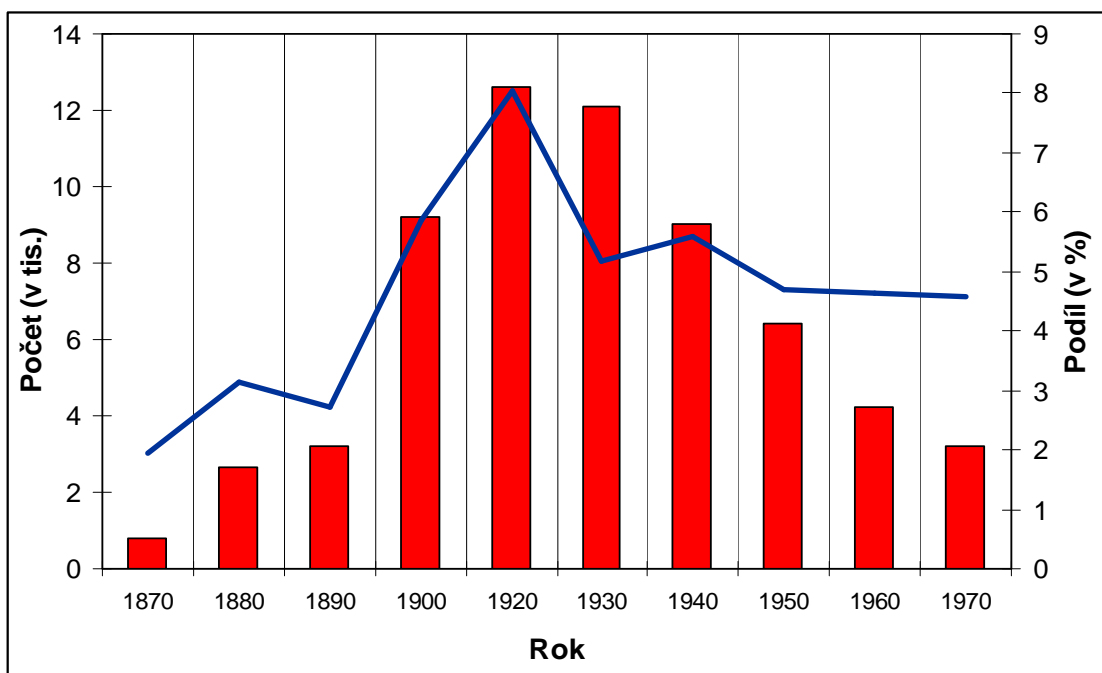
V Illinoi je také vyšší procento Čechů s vysokoškolským nejvyšším dokončeným vzděláním. Je to 34,7 %. Ze všech Čechů, kteří se ke svému původu hlásí se jich jen 6 467 narodilo mimo USA, znamená to tedy, že většina Čechů v tomto státě je druhé a další generace. A proto také jen 8 % Čechů uvádí, že doma mluví jiným jazykem než angličtinou.

4.2.3. Texas

Stát Texas je z hlediska českého přistěhovalectví hned z několika důvodů výjimečný. Je to prakticky jediný stát amerického Jihu, který byl ve větším počtu kolonizován Čechy ještě v 19. století. Dalším výjimečným jevem bylo hromadné vystěhovalectví z valašských vesnic v průběhu 2. pol. 19. století a zakládání velkého množství českých osad (Strnadel, 2006).

V dnešní době má tu výjimečnost, že je zde možné potkat Čechy čtvrté či páté generace, kteří stále dovedou mluvit česky. Čeština je dnes třetím nejpoužívanějším jazykem v Texasu po angličtině a španělštině (Strnadel, 2006). Češi se zde sdružují také do množství organizací. Nejpočetnějšími jsou Slovanská podpůrná jednota státu Texas (asi 60 tisíc členů), Rolnický vzájemný ochranný spolek (přes 40 tisíc členů) nebo Katolická jednota Texas (asi 14 tisíc členů). Byla zde také založena Společnost českého dědictví (rok 1982), která má na starosti různé kulturní akce.

Graf 17 – Vývoj počtu osob českého původu a podílu na celé české menšině žijící v USA v Texasu během let 1870 - 1980

Zdroj: US Census Bureau

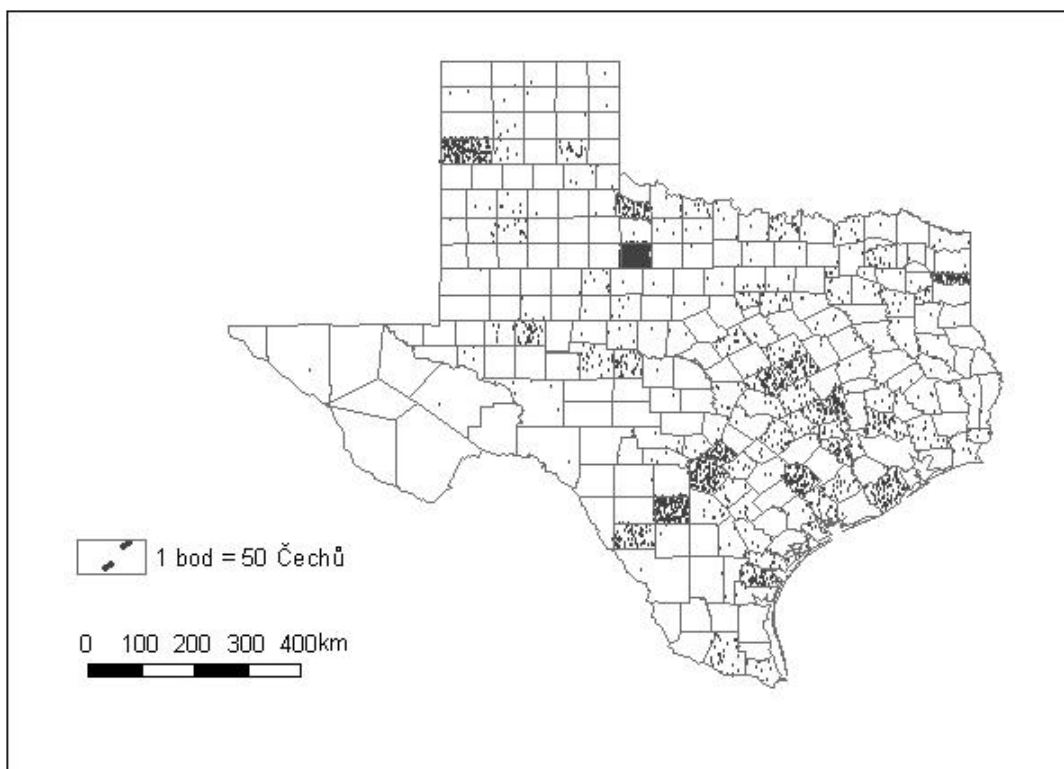
Poznámka: Pro rok 1980 nejsou na US Census Bureau publikována data za stát Texas.

Již 120 let vychází v USA české noviny *Hospodář*, které mají od roku 1961 sídlo v texaském městě West. Krom *Hospodáře* vychází dnes přes 11 dalších periodik (blíže na www.krajane.net).

Texas se stal pro přistěhovalce populární již po občanské válce v USA, kdy díky zrušení otroctví krachovalo texaské zemědělství a přistěhovalci byli vítáni jako potřebná pracovní síla (Eckertová, 2004).

Jak se měnil počet Čechů žijících v Texasu a jejich podíl na celé populaci Čechů v USA můžeme sledovat na grafu 17. Je zde patrný růst během poslední třetiny 19. století, přičemž nejprudší nárůst byl zaznamenán v posledním desetiletí 19. století, kdy se sem houfně stěhovalo obyvatelstvo Valašska (Eckertová 2004). Od 30. let 20. století pak nastává pokles počtu Čechů nejen v Texasu, ale také v celých USA.

Mapa 9 – Rozmístění Čechů v Texasu podle jednotlivých okresů (counties) v roce 2000

Zdroj: US Census Bureau

V roce 2000 bylo v Texasu napočteno téměř 156 tisíc osob českého původu. To je nejvyšší počet z celých USA. Tito lidé tvořili 13,6 % z celkové české populace v USA. Téměř 2/3 z těchto lidí se hlásili k českému původu jako ke svému hlavnímu původu. Je patrné, že česká menšina zde má opravdu velkou početní základnu.

Rozmístění Čechů v Texasu můžeme vidět na mapě 9. Je zde patrné, že koncentrace není tak výrazná jako ve dvou předchozích státech. Větší koncentrace je na severu v okolí města Summerfield a okolo města Haskell a na jihu v okolí města Austin. Naopak malá koncentrace

Čechů je ve velkých městech jako je Houston, EL Paso či Dallas. Větší krajanská menšina žije také ve městě San Antonio.

Oproti výše zmiňovaným státům žije stále početná menšina Čechů na venkově či v malých městech, kde nejsou tak silné integrační tlaky, a proto dokáží česky mluvit i někteří lidé čtvrté či páté generace (Eckhertová 2004).

V roce 2006 napočítal Americký statistický úřad v Texasu 215 tisíc osob českého původu. Jejich průměrný věk byl 37,2 roku, což odpovídá celostátnímu průměru pro USA. V Texasu se tedy hlásí k českému původu více mladých lidí oproti výše zmíněným dvěma státům.

Obecná plodnost zdejší české populace odpovídá průměru české populace v USA a v roce 2006 dosáhla hodnoty 46 dětí na 1 000 žen ve fertilním věku. Tento průměr je však hluboce pod průměrem celých USA (viz kapitola 4.1).

Ze všech Texasanů hlásících se k českému původu se jen 1 124 narodilo mimo USA, z čehož plyne, že v Texasu se k českému původu hlásí skutečně téměř jen druhé a další generace Čechů. Tomu odpovídá i fakt, že doma používá jiný jazyk než angličtinu jen 5,9 % osob.

4.2.4 Shrnutí

Pokud porovnáme výše zkoumané státy, kde žijí významné české menšiny dojdeme k závěru, že každý z těchto států se stal pro migraci populární z jiných důvodů, v jiné době a za jiných politických okolností. Je proto zřejmé, že nejvyšší počet Čechů byl v těchto státech zaznamenán v jinou dobu.

Jejich rozmístění odpovídá vývoji té které menšiny. Zatímco v Illinoi se lidé koncentrovali po celé období hlavně do města Chicaga a jeho těsného okolí a i v Kalifornii byla pro české přistěhovalce nejčastějšími cíli města, v Texasu osidlovali Češi farmy a menší městečka a jejich menšina nebyla nikdy silněji koncentrována.

Při porovnání dat ze šetření Amerického statistického úřadu v roce 2006 je patrné, že v Texasu žije nejvíce Čechů ze všech států USA, ale tito Češi jsou jen výjimečně z první generace. To platí o všech třech státech obecně – k českému původu se zde hlásí převážně druhé a další generace.

Ve všech třech státech je oproti průměru USA nízká plodnost a naopak vysoké procento vysokoškolsky vzdělaných lidí. Z těchto osob jen malé procento používá doma jinou řeč než angličtinu. Je to dáno tím, že jde o vzdělanější populaci, ale také jde o druhé, třetí a další generace Čechů již plně integrované do americké společnosti.

Zatímco se státy vzájemně liší ohledně početních změn české menšiny v průběhu let 1870 a 2000 (resp. 2006) a ohledně současné koncentrace české menšiny, jsou si navzájem podobné v otázkách sociálně-kulturních (řeč mluvená doma, nejvyšší dokončené vzdělání, počet dětí na plodné ženy). Plyne z toho, že ačkoli mají za sebou Češi v jednotlivých státech různou historii, jsou si navzájem kulturně a sociálně podobné.

5. Závěr

Cílem předkládané práce bylo popsání české menšiny v USA z pohledu dostupných dat a za pomoci dostupné literatury. Výzkum spojil etnologicky zaměřenou literaturu s daty a vytvořil tak ucelenější pohled na naši nejvýznamnější českou krajanskou menšinu v zahraničí z geografického pohledu.

Výsledkem této práce je řada grafů, které dokumentují početní porovnání mezi jednotlivými státy USA a nebo porovnání v čase. Dalším výsledkem jsou mapové výstupy, které dokumentují rozmístění české menšiny podle jednotlivých států USA. Byl zdokumentován a vysvětlen početní příliv Čechů do USA mezi lety 1850 a 2000, který byl velmi proměnlivý z důvodů změn politických a ekonomických poměrů v obou zemích (USA i Česko). Tento početní příliv přistěhovalců ovlivňoval celkový počet Čechů v USA. V průběhu času se také měnily státy, které byly hlavními cíli přistěhovalců. Zatímco zpočátku Češi dávali přednost státům zemědělským, od 80. let 19. století začali upřednostňovat státy nabízející práci v sekundéru a život ve městech. V době politické emigrace po druhé světové válce pak vrcholí druhotná migrace lidí do států Kalifornie a Floridy a míří sem i exulanti z Československa. V současné době se nachází česká menšina ve všech zmiňovaných státech.

Poslední část práce podrobněji popsala demografické a sociální charakteristiky české menšiny a porovnala tři státy USA (Texas, Illinois a Kalifornii), kde se nacházejí specifické menšiny. Porovnáním bylo zjištěno, že ačkoli byly menšiny v těchto státech utvářeny za specifických podmínek a v různých časových obdobích, jejich charakteristiky zjišťované šetřením Amerického statistického úřadu jsou si velmi podobné, a tak ačkoli má každá z těchto menšin dodnes svá specifika, jejich demografické a kulturně-sociální chování je téměř shodné. Tři mapové výstupy nám jasně ukazují specifické rozmístění Čechů ve vybraných státech. Dokládají, že zatímco Kalifornie i Illinois jsou státy, kde se česká menšina soustředí do městských regionů, stát Texas je místem, kde žije česká menšina stále roztroušeněji a ačkoli i zde žije část krajanů ve velkých městech, větší počet žije v oblastech spíše venkovského charakteru.

Na závěr můžeme říci, že problematika českých menšin v zahraničí je tématem zajímavým a jistě si zaslouží své místo ve výzkumu geografů. Vzhledem k tomu, že tento geografický pohled do problematiky byl prvním pokusem, zasloužil by si jistě další a podrobnější výzkum v příštích pracích.

Literatura:

- BENEŠOVÁ, V. (2007): Populační vývoj USA. Diplomová práce. Katedra demografie a geodemografie PřF UK, Praha, 115 s.
- BIELIK, F. (1986): Slovenské vysťahovalectvo a naši krajanovia vo svete. In: *Češi v cizině 1*. Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, Praha, s. 4-16
- BROUČEK, S. (1987): K příčinám a důvodům vystěhovalectví Čechů a Slováků mezi dvěma válkami v dopisech adresovaných Emigračnímu úřadu. In: *Češi v cizině 2*. Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, Praha, s. 182-232
- BROŽ, I. (1998): Čermák versus Al Capone. Knižní klub, Praha, 280 s.
- ČAPEK, T. (1920): The Čechs (Bohemians) in Amerika. The riverside press, Cambridge (Massachusetts), 282 s.
- ČAPEK, T. (1926): Naše Amerika. Orbis, Praha, s. 684
- DUBOVICKÝ, I. (2003): Češi v Americe. Pražská edice, Praha, 62 s.
- ECKERTOVÁ, E. (2004): Kameny na prérii. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 285 s.
- HANZLÍK, J. (1970): Začiatky vysťahovalectva zo Slovenska do USA a jeho priebech až do roku 1918, jeho príčiny a následky. In: *Polišenský, J.: Začiatky českej a slovenskej emigrácie do USA*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, s. 49-96
- CHADA, J. (1981): Czechs in the United states. SVU Press, Washington, 292 s.
- KAŠPAR, O. (1992): Tam za mořem je Amerika. KORA, Pardubice, 235 s.
- KRAJANE.NET (2.6.2010) – dostupné z: www.krajane.net
- LASKA, V. (1978): The Czechs in Amerika 1633 – 1977. Dobbs Ferry, New York, 152 s.
- MALDWYN, A. (1992): American Immigration. The University of Chicago Press, Chicago, 353 s.
- MASTNÝ, V. (1962): Statistika vystěhovalectví českého proletariátu do Spojených států. Demografie, 4. roč., č. 3, s. 204-211
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (25.5.2010) – dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/krajane_ve_svete/usa/index.html
- PAVLÍK, Z. A KOL. (1986): Základy demografie. Academia, Praha, 732 s.
- POLIŠENSKÝ, J. (1986): K otázkám dějin českého vystěhovalectví do Ameriky. In: *Češi v cizině 1*. Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, Praha, s. 17-22
- POLIŠENSKÝ, J. (1992): Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky I. - Obecné problémy dějin českého vystěhovalectví do Ameriky (1848-1914). Karolinum, Praha, 56 s.

- POLIŠENSKÝ, J. (1996): Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky II. - Češi v Americe. Karolinum, Praha, 118 s.
- RECHCIGL, M. Jr. (2004): Osudy našich osmačtyřicátníků v Americe. In: *Brouček, S.: Češi v cizině 12*. Etnologický ústav AV ČR, Praha, s. 140-143
- STRNADEL, D. (2006): Tam za mořem – Vystěhovalectví z Frenštátska do Ameriky ve 2. polovině 19. století. Muzejní a vlastivědná společnost ve Frenštátě pod Radhoštěm, Frenštát pod Radhoštěm, 40 s.
- ŠATAVA, L. (1986): K problematice formování a stabilizace českého etnika v USA (1848-1914). In: *Češi v cizině 1*. Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, Praha, s. 29-41
- ŠATAVA, L. (1988): Evropská emigrace na severoamerický kontinent v 19. století a její odraz v historii českého etnika. In: *Češi v cizině 3*. Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, Praha, s. 44-71
- ŠATAVA, L. (1996): Vystěhovalectví do USA. In: *Brouček, S.: Češi v cizině 9*. Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, Praha, s. 155-171
- ŠINDELÁŘ, B. (1970): Kořeny a povaha českého vystěhovalectví za kapitalizmu. In: *Polišenský, J.: Začiatky českej a slovenskej emigrácie do USA*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, s. 13-48
- VACULÍK, J. (2009): České menšiny v Evropě a ve světě. Libri, Praha, 319 s.
- WAGNER, J. (1887): Čeští osadníci v Severní Americe. Nakladatel Alois Hynek, Praha, 1887

Zdroje dat:

U.S. Census Bureau - dostupné z: www.census.gov

POHYB OBYVATELSTVA ČESKÉ REPUBLIKY 1950-2008. Český / Československý statistický úřad, Praha

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - dostupné z: www.czso.cz

MASTNÝ, V. (1962): Statistika vystěhovalectví českého proletariátu do Spojených států. *Demografie*, 4. roč., č. 3, s. 204-211

Ostatní zdroje:

Czech American TV

DUBOVICKÝ, I. (2010) - konzultace email

DRBOHLAV, D. (2010): Základní rysy mezinárodní migrace obyvatelstva v USA. Přednáška v rámci předmětu Geografie migrace a integrace cizinců na Píř UK

Příloha 1 – Státy USA

Příloha 2 – Počty Čechů v USA a v jednotlivých státech (1870-1930)

	1870	1880	1890	1900	1920	1930
Alabama	29	39	25	31	66	136
Arizona	2	7	3	16	106	128
Arkansas	21	68	97	281	279	229
Kalifornie	90	239	243	504	2508	4613
Kolorado	15	91	212	330	544	478
Connecticut	95	124	177	493	1059	1973
Delaware	1	2	3	4	69	90
District of Columbia	9	16	10	12	101	160
Florida	3	3	5	20	129	435
Georgia	33	33	35	23	91	86
Idaho	1	5	11	81	375	483
Illinois	7350	13408	26627	38570	50755	58144
Indiana	141	306	288	526	937	1980
Iowa	6765	10554	10928	10809	8655	7832
Kansas	105	2468	3022	3039	3131	2750
Kentucky	40	43	58	52	100	81
Louisiana	23	24	14	30	202	222
Maine	1	1	3	16	21	12
Maryland	789	1169	1554	2813	3108	2925
Massachusetts	110	279	581	810	1280	1696
Michigan	1179	1789	2311	2160	6367	10076
Minnesota	2166	7759	9655	11147	10673	9649
Mississippi	9	12	6	13	34	38
Missouri	3517	3342	3255	3453	4198	3796
Montana	23	25	198	177	1246	1127
Nebraska	1770	8858	16803	16138	15736	14239
Nevada	7	15	11	5	56	58
New Hampshire	4	10	3	11	47	82
New Jersey	271	429	306	1063	2779	5369
New Mexiko	2	13	8	15	62	79
New York	2071	8748	9129	16347	20384	29939
Severní Karolina	5	14	11	3	7	18
Severní Dakota	0	0	1129	1445	1978	1798
Ohio	1429	6232	11009	15131	18047	29450
Oklahoma	0	0	250	1168	1700	1739
Oregon	36	109	79	231	938	1402
Pennsylvanie	580	1058	2031	3368	4323	6978
Rhode Island	19	29	14	41	126	130
Jižní Karolina	1	31	11	14	39	45
Jižní Dakota	153	1337	2488	2320	2763	2538
Tennessee	37	30	13	16	60	96
Texas	780	2669	3215	9204	12609	12080
Utah	3	3	8	13	85	62
Vermont	0	4	10	27	35	62
Virginie	31	21	73	271	431	446
Washington	2	53	239	396	907	1115
Západní Virginie	1	34	6	27	209	381
Wisconsin	10570	13848	11999	14145	15798	15614
Wyoming	8	10	31	58	251	252
USA	40297	85361	118197	156867	195402	233110

Poznámka: údaje pro rok 1910 chybí

Příloha 3 – Počty Čechů v USA a v jednotlivých státech (1940-1980)

	1940	1950	1960	1970	1980
Alabama	103	80	118	153	102
Arizona	90	255	373	407	504
Arkansas	163	154	74	176	152
Kalifornie	3760	5537	6004	6729	7336
Kolorado	289	263	430	502	576
Connecticut	1325	1184	1288	1118	564
Delaware	82	84	72	121	91
District of Columbia	219	361	241	214	192
Florida	477	1217	2301	2736	3914
Georgia	36	81	105	163	385
Idaho	333	289	138	100	90
Illinois	41781	32857	20012	12269	7500
Indiana	1375	1271	723	642	304
Iowa	5252	3612	2063	1030	694
Kansas	1611	1092	463	375	251
Kentucky	51	72	71	78	?
Louisiana	152	156	105	88	119
Maine	13	14	51	29	22
Maryland	2313	1981	1597	1354	1335
Massachusetts	991	959	880	871	774
Michigan	7266	6948	4553	3437	1975
Minnesota	6055	4532	2215	1481	666
Mississippi	22	25	20	6	40
Missouri	2762	2061	1076	716	432
Montana	712	401	225	207	60
Nebraska	9829	6422	3221	2064	?
Nevada	18	29	41	98	143
New Hampshire	36	55	47	25	95
New Jersey	2999	2922	3870	3628	?
New Mexiko	52	56	69	46	?
New York	22276	23509	16000	12325	?
Severní Karolina	20	36	62	81	?
Severní Dakota	1165	788	386	315	97
Ohio	19337	16370	8045	5406	2612
Oklahoma	1172	838	568	361	335
Oregon	969	910	662	536	610
Pennsylvanie	3728	3053	2955	2673	?
Rhode Island	69	79	101	39	60
Jižní Karolina	21	37	60	52	95
Jižní Dakota	1562	1037	457	265	?
Tennessee	68	85	101	83	?
Texas	9021	6437	4214	3231	?
Utah	34	42	45	57	69
Vermont	51	41	40	19	117
Virginie	340	355	528	343	594
Washington	721	699	748	847	?
Západní Virginie	212	200	217	144	?
Wisconsin	10091	7721	3517	2782	?
Wyoming	143	112	57	87	?
USA	161166	137320	91209	70509	26187

Poznámka: některé údaje pro rok 1980 nejsou známy

Příloha 4 – Počty Čechů v USA a v jednotlivých státech (1990 a 2000)

	1990-FA	1990-SA	1990- Součet	2000-FA	2000-SA	2000- Součet
Alabama	2511	1648	4159	3206	1376	4582
Arizona	14817	8613	23430	16007	10028	26034
Arkansas	3427	1871	5298	3958	1678	5636
Kalifornie	77973	46083	124056	60417	37865	98281
Kolorado	19254	11687	30941	19348	12428	31776
Connecticut	9571	7320	16891	8678	7442	16120
Delaware	1385	800	2185	1333	822	2154
District of Columbia	1005	512	1517	929	498	1426
Florida	33835	17377	51212	35167	19846	55013
Georgia	6238	3799	10037	7318	4630	11948
Idaho	4283	2234	6517	4195	2304	6498
Illinois	96400	59468	155868	80655	57430	138085
Indiana	8885	6176	15061	9388	6045	15432
Iowa	40445	24414	64859	35148	20621	55769
Kansas	16717	8566	25283	2989	7105	10094
Kentucky	2309	1609	3918	2501	1520	4021
Louisiana	3424	2152	5576	2806	1658	4464
Maine	1636	961	2597	1278	1031	2309
Maryland	15442	9421	24863	13918	9315	23233
Massachusetts	8331	5573	13904	7129	5808	12936
Michigan	34100	20741	54841	9683	21399	31082
Minnesota	56010	43204	99214	50880	42500	93379
Mississippi	1149	524	1673	1071	810	1881
Missouri	16975	12158	29133	16894	10537	27431
Montana	6144	3431	9575	4586	2897	7483
Nebraska	65601	32492	98093	9344	30179	39522
Nevada	4550	2583	7133	5177	2962	8139
New Hampshire	1446	1049	2495	1532	1225	2757
New Jersey	21853	15371	37224	19077	16461	35538
New Mexiko	3939	2124	6063	3250	2192	5442
New York	48329	30205	78534	34684	26198	60881
Severní Karolina	5357	3225	8582	7346	4854	12200
Severní Dakota	10726	6141	16867	7453	5959	13412
Ohio	51607	31744	83351	36170	29875	66045
Oklahoma	13321	5369	18690	2756	4229	6985
Oregon	13700	8019	21719	10183	7376	17559
Pennsylvanie	28356	17707	46063	31153	23824	54976
Rhode Island	1088	839	1927	683	562	1245
Jižní Karolina	2798	1479	4277	1086	2219	3305
Jižní Dakota	13305	6685	19990	10919	5721	16639
Tennessee	4061	2360	6421	3490	2784	6274
Texas	136822	54932	191754	123373	48419	171792
Utah	2748	1742	4490	2621	1650	4271
Vermont	1316	813	2129	1118	791	1908
Virginie	11496	7260	18756	10174	8275	18449
Washington	19676	12180	31856	18054	10887	28940
Západní Virginie	1705	1082	2787	2103	1438	3541
Wisconsin	59855	53310	113165	55023	48988	104011
Wyoming	2787	1748	4535	2606	1661	4267
USA	1008708	600801	1609509	798843	576308	1375150

Poznámka: FA = first ancestry (hlavní původ), SA = second ancestry (druhotný, vedlejší původ)